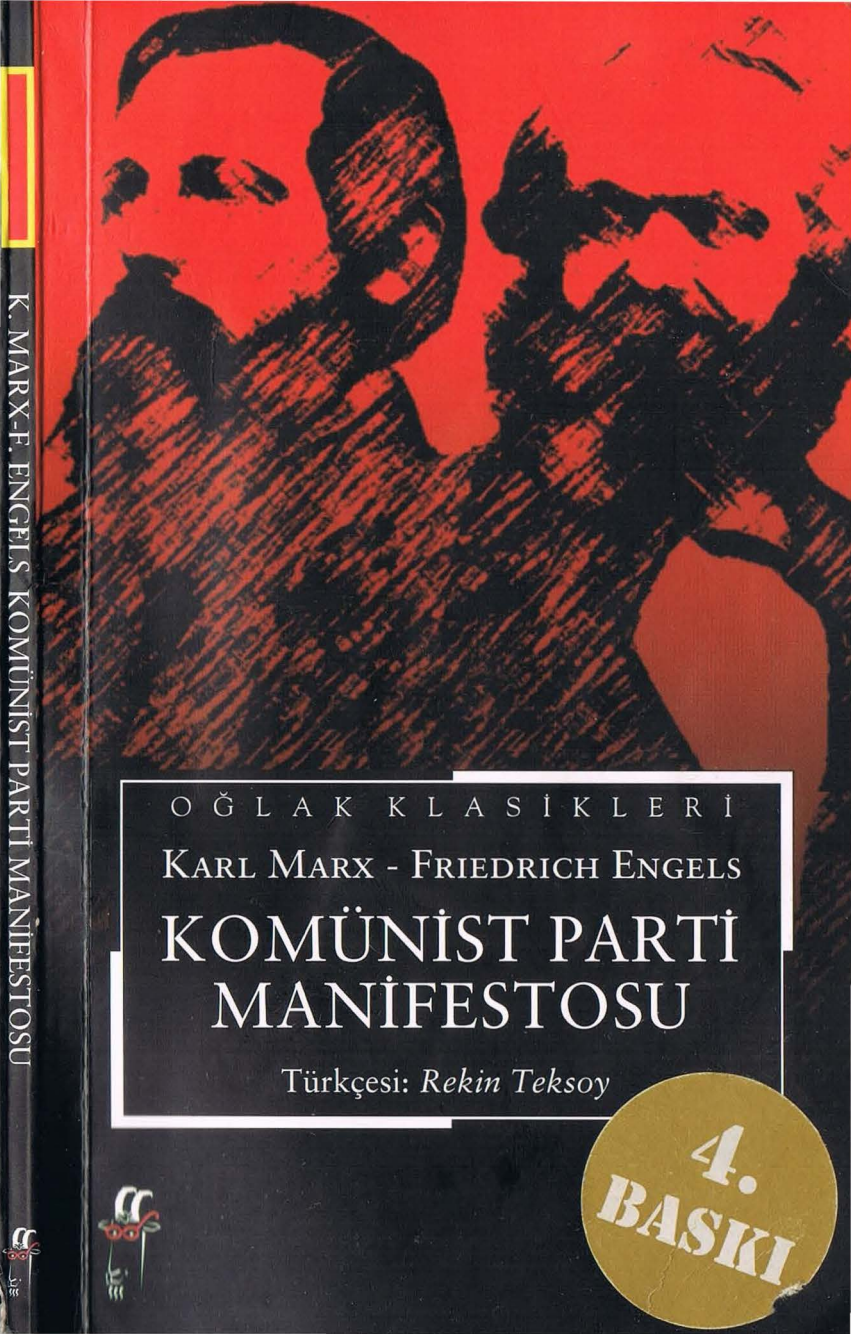

K. MARX-F. ENGELS KOMÜNİST PARTİ MANİFESTOSU

OĞLAK KLASİKLERİ

KARL MARX - FRIEDRICH ENGELS

KOMÜNİST PARTİ MANİFESTOSU

Türkçesi: *Rekin Teksoy*

4. BASKI

FRIEDRICH ENGELS (d. 1820-ö. 1895)

Alman sosyalist düşünür. Hayatı boyunca Karl Marx'la aynı safta yer almıştır. Ilımlı liberal görüşleriyle tanınan bir aileden geliyordu. Genç Hegelcilerin etkisi altına girdikten sonra militan bir tanrıtanımaz oldu. Takma adla yazdığı makalelerinde kullandığı anlaşılır üslubu daha sonra Marksist ilkelerin geniş kitleye yayılmasında büyük rol oynayacaktı. Varlıklı bir Yahudi ailesinin oğlu olan Moses Hess'in etkisiyle komünizmi benimsedi. Marx'la birlikte düşünce ve eylem arkadaşlığı nın ilk ürünü olan ilk ortak yapıtları *Die Deutsche Ideologie* (Alman İdeolojisi) 1845'te yayımlandı. Birlikte Komünistler Birliği için komünist ilke ve siyasetleri tanımlayan bir program hazırladılar.1848 devrimine katılıp onu komünist bir zafere dönüştürmeye çabaladılar. 1864'te Marx'la birlikte I. Enternasyonal'in kuruluş çabalarına katıldı. Engels'in kendi başına ele aldığı en önemli yapıtı, diyalektik ve tarihsel maddeciliği sistemli bir biçimde ortaya koyduğu *Bay Eugen Duhring Bilimi Altüst Ediyor* adlı kitabıdır. Tarihsel maddecilik genel kuramının oluşturulmasına Marx'ın katkısı daha büyük olsa da Engels'in daha önyargısız ve olgun bir tarihçi olduğu kabul edilir.

KARL MARX (HEINRICH)
(d. 1818-ö. 1883)

Hayatını kapitalizmin eleştirisine ve devrimci mücadeleye adamıştır. Friedrich Engels ile birlikte yazdığı *Manifest der Kommunistischen Partei* (1848, Komünist Manifesto) ile çağımızın en etkili akımlarından birine kendi adını vermiştir. *Das Kapital* adlı incelemesi bu programın ekonomik temelini oluşturmuştur. Yahudi asıllı bir ailenin yedi çocuğundan biriydi. Berlin Üniversite'sinde hukuk ve felsefe öğrenimine başladı. Genç Hegelci çevreye katıldı. Büyük değişimlerin yaşandığı bir dönemde siyasal görüşleri liberal demokratlıktan devrimci demokratlığa sonra da komünizme doğru gelişti. Aralık 1847'de Londra'da Engels'le birlikte çalıştığı *Manifesto*'yu Ocak 1848'de Brüksel'de tamamladı. 1861-63 arasında Artıdeğer Kuramları'nı yazıp taslak halinde bıraktı. Bu yapıtı ölümünden sonra Engels tarafından yayıma hazırlandı. 1883 yılında büyük kızını kaybettikten birkaç ay sonra öldü. Hem toplumbilimlerinde hem de devrimci hareket üzerinde kalıcı bir etki bıraktı.

İstanbul'da doğan Rekin Teksoy, hukuk öğrenimi gördü. Avukatlık, İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Okulu'nda okutmanlık yaptı. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde yirmi yılı aşkın bir süre Sinema Sanatı ve Sinema Edebiyat İlişkileri dersleri verdi.

1960'lı yıllarda *Yön*, *Sosyal Adalet*, *Ataç* gibi dergilerde sinema eleştirileri yayımlayan Teksoy, Türk Sinematek Derneği Yönetim Kurulu'nda görev aldı. TÜRSAK (Türkiye Sinema ve Audiovisuel Vakfı) kurucuları arasında yer aldı ve bir dönem vakfın başkanlığını yaptı. 1994'ten başlayarak 601 hafta boyunca TRT2 televizyonunda haftalık Sinema ve Edebiyat programını hazırlayıp sundu.

Rekin Teksoy, *Arkın Sinema Ansiklopedisi*, *Cumhuriyet Ansiklopedisi*, *Bilimler Ansiklopedisi*, *Sağlık Ansiklopedisi*, *Hayvanlar Ansiklopedisi* gibi ansiklopedilerin yayın yönetmenliğini yaptı. Yazdığı *Rosa Luxemburg* adlı oyun Tiyatro Ayna-Dilek Türker tarafından iki mevsim Küçük Sahne'de oynandı (Nisan Yayınları'nca kitap olarak yayımlandı).

Macchiavelli, Italo Calvino, Cesare Pavese, Italo Svevo, Dino Buzzati, Pier Paolo Pasolini, Curzio Malaparte, Federico Fellini, Oriana Fallaci, Luigi Malerba, Dario Fo, Milan Kundera gibi yazarlardan roman, öykü, oyun, deneme ve şiir çevirileri yaptı. Carlo Goldoni'den çevirdiği *İki Efendinin Uşağı* Avni Dilligil En İyi Çeviri Ödülü'nü aldı. Boccaccio'nun *Decameron*'unu ilk kez eksiksiz olarak Türkçeleştirmesi üzerine İtalya Cumhurbaşkanınca Şövalye sanıyla ödüllendirildi. Dante Alighieri'nin *İlahi Komedya*'sını ilk kez şiir biçiminde Türkçeleştiren çevirisi de İtalyan Senatosunca Çeviri Ödülü'ne değer bulundu. Sinema sanatının başlangıçtan günümüze tarihini ayrıntılı bir biçimde inceleyen *Rekin Teksoy'un Sinema Tarihi* ve *Rekin Teksoy'un Türk Sineması*, Oğlak Yayınları'nca yayımlandı.

Komünist Parti Manifestosu

OĞLAK KLASİKLERİ

Komünist Parti Manifestosu - Manifest der Kommunistischen Partei / Karl Marx-Friedrich Engels
Çeviren: Rekin Teksoy

© Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık Ltd. Şti., 2005
Bu yapıtın bütün hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntıların dışında yayımcının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Kurumsal kimlik danışmanı: Serdar Benli
Kapak tasarımı: Işıl Döneray
Kapak uygulama: Murat Deniz
Dizgi düzeni: Melior, 9,75 / 14 pt.
Ofset hazırlık: Oğlak Yayınları
Baskı: Oğlak Baskı Hizmetleri
Tel: (0-212) 612 73 05

Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık Ltd. Şti.
Genel yayın yönetmeni: Senay Haznedaroğlu
Zambak Sokak 21, Oğlak Binası, 34435 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0-212) 251 71 08-09, Faks: (0-212) 293 65 50
www.oglakkitap.com
oglakkitap@oglak.com

Dördüncü baskı: 2009
ISBN 975 - 329 - 493 - X

Bu manifesto
Karl Marx ile Friedrich Engels tarafından
1847-1848 yıllarında yazılmış, 1848 yılı
Şubat ayı sonunda Londra'da
yayımlanmıştır.

İçindekiler

I. BURJUVALAR VE PROLETERLER / 13

II. PROLETERLER VE KOMÜNİSTLER / 35

III. SOSYALİST VE KOMÜNİST YAZILAR / 51

IV. KOMÜNİSTLERİN ÇEŞİTLİ MUHALEFET PARTİLERİ KARŞISINDAKİ KONUMU / 69

Avrupa'da bir umacı dolaşıyor: Komünizm umacısı. Yaşlı Avrupa'nın Papa'dan Çar'a, Matternich'ten Guizot'ya*, Fransız radikallerinden Alman polislerine bütün güçleri, bu umacıyı kovmak için kutsal bir ittifak yaptılar.

İktidardaki rakipleri tarafından komünistlikle suçlanmayan muhalefet partisi var mı? Bunun gibi, muhalefetin daha ilerici kişilerine olsun, gerici rakiplerine olsun aşağılayıcı komünizm sıfatını yakıştırmayan muhalefet var mı?

* François Pierre Guillaume Guizot (1787-1874) büyük finans ve sanayi burjuvazisi kavramını ortaya atan, proletarya düşmanı Fransız tarihçi ve devlet adamı. Sorbonne'da tarih dersleri vermiş, bakanlık, başbakanlık yapmış, Prusya hükümetinin isteği üzerine Karl Marx'ı Paris'i terk etmek zorunda bırakmıştır.

Bu durumdan iki sonuç çıkar.

Komünizm daha şimdiden Avrupa'nın bütün güçlerince bir güç olarak kabul edilmektedir.

Komünistlerin bütün dünyanın yüzüne, görüşlerini, amaçlarını, eğilimlerini açıklamalarının ve komünizm umacısı masalının karşısına bir parti manifestosu çıkarmalarının zamanı gelmiştir artık.

Bu amaçla çeşitli uluslardan komünistler Londra'da toplanarak, İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca, Flamanca ve Danca yayınlanacak olan aşağıdaki manifestoyu kaleme almışlardır.

I

BURJUVALAR VE PROLETERLER*

Günümüze dek var olan bütün toplumların tarihi** sınıf mücadeleleri tarihidir.

Özgür insanlar ve köleler, patrisyenler ve plebler,

---

* Burjuvazi, toplumsal üretim araçlarına sahip olan ve ücretli emek kullanan çağdaş kapitalist sınıftır.

Proletarya, üretim araçlarından yoksun olduklarından, varlıklarını sürdürebilmek için emek güçlerini satmak zorunda kalan, çağdaş ücretli işçi sınıfıdır (Engels'in 1888 tarihli İngilizce baskıdaki açıklaması).

** Yazılı tarih demek daha doğru olur. Yazılı tarihten önceki, tarih öncesindeki toplumsal örgütlenmenin tarihi, 1847 yılında neredeyse hiç bilinmiyordu. Bu tarihten sonra, Rusya'da Haxthausen ortak toprak mülkiyetini buldu. Maurer, bunun tarihsel olarak bütün Alman kavimlerinin çıktığı toplumsal temeli oluşturduğunu ortaya koydu ve toprağın ortak mülkiyetine dayanan kırsal komünün, Hindistan'dan İrlanda'ya dek toplumun ilkel biçimi olduğu yavaş yavaş anlaşıldı. Bu ilkel komünist toplumun yapısının özelliği ise, Morgan'ın *gens*'in gerçek doğasını ve kabile içindeki yerini tanıtan buluşuyla açıklığa kavuştu. Bu ilkel

derebeyleri ve serfler, lonca ustaları* ve gündelikçiler, kısacası ezenler ve ezilenler sürekli olarak birbirlerine karşı olmuşlar, kimi kez gizli kimi kez açık bir biçimde kesintisiz bir savaş sürdürmüşler, bu savaş her keresinde ya toplumun tümünün devrimci bir dönüşümüyle ya da savaşan sınıfların ortak yıkımı ile sona ermiştir.

Tarihin ilk çağlarında, hemen her yerde toplumun çeşitli katmanlara, değişik toplumsal derecelere göre biçimlendiğini görürüz. Eski Roma'da patrisyenler, şövalyeler, plebler, köleler, Ortaçağ'da senyörler, vasallar, lonca ustaları, gündelikçiler, çıraklar, serfler ve ayrıca bu sınıfların her birinin içinde özel derecelendirmeler buluruz.

Feodal toplumun yıkıntısı üzerine kurulan çağdaş burjuva toplumu, sınıf karşıtlıklarını ortadan kaldırma-

---

toplulukların ortadan kalkmasıyla toplumun farklı ve sonunda karşıt sınıflara bölünmesi başladı (Engels'in 1888 tarihli İngilizce baskıdaki açıklaması).

August Haxthausen (1792-1886): Rusya'da kırsal kesimi ve toprak mülkiyetini inceleyen Prusyalı baron.

Georg Ludjwig Maurer (1790-1872): Ortaçağ Almanyası'nı incelemiş olan Alman tarihçi.

Lewis Henry Morgan (1818-1881): İlkel toplumun gelişmesini *gens*'in (aşiret, kabile) gelişmesine bağlayan Amerikalı budunbilimci.

* Bir loncanın her hakka sahip üyesi, ustası. Ustabaşısı değil. (Engels'in 1888 tarihli İngilizce baskıdaki açıklaması).

mıştır. Eskilerin yerine yeni sınıflar, yeni baskı koşulları, yeni mücadele biçimleri getirmiştir yalnızca.

Çağımız, burjuvazi çağı, yine de sınıf karşıtlıklarını sadeleştirmiş olmakla diğer çağlardan ayrılır. Toplumun tümü, gittikçe, iki büyük düşman kampa, birbiriyle doğrudan karşı karşıya gelen iki büyük sınıfa bölünmektedir: Burjuvazi ve proletarya.

Ortaçağ'ın serflerinden, ilk kent yerleşmelerinin ayrıcalıklı kentlileri* doğdu, bu kent halkı arasında da burjuvazinin ilk ögeleri gelişti.

Amerika'nın keşfi, Afrika'nın ucundan gemiyle geçilmesi boy vermekte olan burjuvaziye yeni bir alan açtı. Doğu Hindistan ve Çin pazarları, Amerika'nın sömürgeleştirilmesi, sömürgelerle alışveriş, değişim araçlarının ve genel olarak malların çoğalması, ticarete, denizciliğe, sanayiye, o zamana dek bilinmeyen bir ivme kazandırdılar ve bunun sonucunda, çözülmekte olan feodal toplumun devrimci ögesine hızlı bir gelişme sağladılar.

O zamana dek uygulanmakta olan feodal ya da korporatif sanayi işletmeciliği, yeni pazarlar açıldıkça

* Ayrıcalıklı kent halkı (*pfahybürger*), kentte yaşamamakla birlikte, kentin savunmasına yardım etmeleri için kendilerine kentlilik hakkı tanınmış kişiler

durmadan artan gereksinmeleri artık karşılayamaz olmuştu. Bunun yerini el işçiliğine dayalı üretim aldı. Orta sanayi burjuvazisi lonca ustalarını dışladı; çeşitli loncalar arasındaki işbölümünün yerini, aynı iş yeri içindeki işbölümü aldı.

Ama pazarlar durmadan büyüyor, gereksinmeler durmadan artıyordu. El işçiliğine dayalı üretim de artık yetersiz olmuştu. Bunun üzerine, buhar ve makine, sanayi üretiminde bir devrim yarattılar. El işçiliğine dayalı üretimin yerini çağdaş büyük sanayi aldı; orta sanayi burjuvazisi yerini sanayi milyonerlerine, devasa sanayi ordularının reislerine, çağdaş burjuvalara bıraktı.

Büyük sanayi, Amerika'nın keşfinin hazırladığı büyük dünya pazarını yarattı. Dünya pazarı ticaretin, denizciliğin, kara ulaştırmacılığının gelişmesini çok büyük ölçüde hızlandırdı. Bu gelişme de, sanayinin yayılmasını etkiledi ve burjuvazi endüstrinin, ticaretin, denizciliğin, demiryollarının yaygınlaşması oranında gelişerek sermayelerini katladı ve Ortaçağ'dan arta kalan sınıfları sahnenin gerisine itti.

Böylece çağdaş burjuvazinin kendisinin, uzun bir gelişme sürecinin, üretim ve iletişim biçimlerindeki bir dizi devrimin sonucu olduğunu görüyoruz.

Burjuvazinin bu gelişme aşamalarının her birine, siyasal bir ilerleme eşlik etmiştir. Feodal senyörlerin

boyunduruğu altında ezilen; Ortaçağ komününde* kendi kendini yöneten silahlı bir topluluk olan; kimi yerlerde (İtalya ve Almanya'da olduğu gibi) bağımsız bir kent cumhuriyeti, kimi yerlerde (Fransa'da olduğu gibi) monarşiye vergi ödeyen avam tabakasını** oluşturan; daha sonra el işçiliğine dayalı üretim döneminde feodal ya da mutlak monarşilerde soyluluğa karşı denge ağırlığı ve büyük monarşilerin ana temeli olan burjuvazi, büyük sanayinin ve dünya pazarının oluşmasından sonra çağdaş temsili devletin siyasal egemenliğini tek başına ele geçirdi. Çağdaş devlet erki, burjuva sınıfının tümünün ortak işlerini yöneten bir komiteden başka bir şey değildir.

Burjuvazi tarihte önemli bir devrimci rol oynamıştır.

* Fransa'da, senyörlerinden ve feodal efendilerinden yerel özerklik ve siyasal haklar bile elde etmeden ortaya çıkıveren kentlere komün adı veriliyordu. Genel olarak, İngiltere burjuvazinin ekonomik gelişmesinin örnek ülkesi, Fransa burjuvazinin siyasal gelişmesinin örnek ülkesi olarak görülür. (Engels'in 1888 tarihli İngilizce baskıdaki açıklaması).

İtalya'da ve Fransa'da kentlerde oturanlar, feodal senyörlerinden özerk bir yönetime ilişkin ilk haklarını satın aldıktan ya da zorla elde ettikten sonra kendilerini böyle adlandırırlardı. (Engels'in 1890 tarihli Almanca baskıdaki açıklaması.)

** Fransa'da, 1789 öncesinde soyluların ve din adamlarının dışında kalan halk (*Tiers état*)

İktidarı ele geçirdiği her yerde feodal, ataerkil ve kırsal ilişkileri sona erdirmiştir. Feodalite insanını "doğal üstlerine" bağımlı kılan çeşitli ve karmaşık bağların tümünü acımasızca parçalamış, insanla insan arasında yalın çıkardan, duyarlıktan yoksun "peşin parayla ödemeden" başka bir bağ bırakmamıştır. Dinsel esrimenin kutsal ürpermelerini, şövalyelik coşkusunu, küçük burjuva duygusallığını bencil hesabın buz gibi sularında boğmuştur. Bireysel saygınlığı sıradan bir değiştokuş değerine dönüştürmüş ve onca zahmetle kazanılmış olan sayısız özgürlüklerin yerine tek bir özgürlük, gözü dönmüş ticaret özgürlüğünü koymuştur. Kısacası, dinsel ve siyasal aldatmacaların perdelediği sömürünün yerine açık, utanmaz, doğrudan ve acımasız bir sömürü getirmiştir.

Burjuvazi, o zamana dek saygın bilinen ve kutsal bir saygı ile değerlendirilen bütün etkinlikleri saygınlıklarından yoksun kılmıştır. Doktoru, hukukçuyu, rahibi, şairi, bilim adamını kendine bağlı bir ücretli yapmıştır.

Burjuvazi aile ilişkilerini örten duygusallık perdesini yırtarak, bu ilişkileri yalnızca bir para ilişkisine indirgemiştir.

Burjuvazi, gericiliğin onca hayran olduğu, Ortaçağ'ın kaba güç gösterisinin, doğal bütünleyicisini, en soysuz tembellikte bulduğunu ortaya çıkarmıştır. İnsanın etkinliğinin neleri gerçekleştirebileceğini, ilk kez

burjuvazi göstermiştir. Mısır piramitlerinden, Roma su kemerlerinden, gotik katedrallerden başka harikalar da yaratmış, göçlerden Haçlı seferlerinden başka seferleri de başarıyla sonuçlandırmıştır.*

Burjuvazi üretim araçlarını, üretim ilişkilerini, dolayısıyla bütün toplumsal ilişkileri sürekli olarak devrimleştirmeden var olamaz. Oysa, daha önceki sanayici sınıfların tümünün birincil varoluş nedeni, eski üretim düzeninin korunmasıydı. Üretimin sürekli olarak devrimleştirilmesi, bütün toplumsal düzenin durmadan sarsılması, sonu gelmeyen bir belirsizlik ve hareketlilik, burjuva çağını daha eski çağların tümünden ayırır. Donmuş ve paslanmış bütün toplumsal ilişkiler, eski ve saygın düşünceleri ve kavramları da peşlerinden sürükleyerek çözülmüşlerdir; bunların yerlerini alan yeni düşünceler ve kavramlar ise kemikleşme olanağı bulamadan yaşlanmıştır. Sağlam ve kararlı olan ne varsa buharlaşmış, kutsal bilinen ne varsa bu sıfatını yitirmiş ve sonunda insanlar kendi konumlarına ve karşılıklı ilişkilerine uyanık gözlerle bakmak zorunda kalmışlardır.

Ürünleri için durmadan yeni pazarlar gereksinmesi, burjuvaziyi yerkürenin her yerine yayılmaya yönelt-

* Kudüs'ü ve Kutsal Toprakları Müslümanlardan alabilmek için 11-13. yüzyıllarda Batı Avrupalı büyük senyörlerin ve şövalyelerin düzenledikleri seferler.

ti. Her yere yerleşmesi, her yeri sömürmesi, her yerde ilişkiler geliştirmesi gerekti.

Burjuvazi dünya pazarını sömürerek, bütün ülkelerin üretimine ve tüketimine kozmopolit bir damga vurdu. Sanayinin ayağının altından ulusal temeli çekip alarak gericileri büyük üzüntüye boğdu. Çok eski ulusal sanayiler yok edildi, halâ da her gün yok ediliyor. Bunların yerini, ortaya çıkışları bütün uygar uluslar için bir ölüm kalım sorunu oluşturan ve yalnızca o ülkenin hammaddelerini değil, çok uzak ülkelerden gelen hammaddeleri de kullanan ve ürünleri yalnızca o ülkede değil dünyanın her yerinde tüketilen yeni sanayiler aldı. Ulusal ürünlerin karşıladığı eski gereksinmelerin yerine, karşılanmaları çok uzak ülkelerin ve iklimlerin ürünlerini gerektiren yeni gereksinmeler doğdu. Eski kendi kendine yeterliğin ve eski bölgesel ve ulusal yalnızlığın yerini, evrensel bir alışveriş ve uluslar arasında evrensel bir karşılıklı bağımlılık aldı. Maddi üretim için geçerli olan, zihinsel üretim için de geçerliydi. Bir ulusun düşünsel ürünleri ortak mal oldu. Tekyanlılık ve ulusal kısıtlamalar gittikçe olanaksızlaştı ve ulusal ve yerel birçok edebiyattan bir dünya edebiyatı doğdu.

Bütün üretim araçlarının hızla gelişmesi ve iletişim olanaklarının son derece kolaylaşması ile burjuvazi bütün ulusları, en ilkelleri bile uygarlığa sürükledi. Ürünlerinin düşük fiyatı bütün Çin duvarlarını yıkan, en inatçı yabancı düşmanı barbarları bile, teslim olmak

zorunda bırakan bir ağır top oldu. Bütün ulusları, eğer yok olmak istemiyorlarsa, burjuvazinin üretim sistemini benimsemeye, uygarlık dediklerini kabullenmeye yani burjuva olmaya zorladı. Kısacası, burjuvazi kendi görüntüsünün benzeri bir dünya yarattı.

Burjuvazi kırsal kesimi kentin egemenliği altına soktu. Çok büyük kentler kurdu, kent nüfusunu kırsal kesiminkine oranla çok büyük ölçekte artırarak halkın önemli bir bölümünü kırsal kesimde yaşamanın sersemleştirmesinden kurtardı. Kırsal kesimi kente bağımlı kılması gibi, burjuvazi, barbar ve yarı barbar ülkeleri uygarlaşmış ülkelere, köylü ulusları burjuva uluslara, Doğu'yu Batı'ya bağımlı kıldı.

Burjuvazi, üretim araçlarının, mülkiyetin ve nüfusun dağılmasını gittikçe artan bir biçimde ortadan kaldırmaktadır. Nüfusu bir araya getirmiş, üretim araçlarını merkezileştirmiş, mülkiyeti sınırlı sayıda elde toplamıştır. Bu değişikliklerin kaçınılmaz sonucu, siyasal merkezileşme olmuştur. Ayrı çıkarları, yasaları, hükümetleri, gümrük tarifeleri olan ve yalnızca federal bağlarla birbirlerine bağlı bağımsız eyaletler, tek bir hükümete, tek bir yasaya, tek bir ulusal sınıf çıkarına, tek bir gümrük duvarına sahip bir ulus olarak birleşmişlerdir.

Yüzyılı ancak bulan sınıf egemenliği boyunca burjuvazi, bütün geçmiş kuşakların tümünün birlikte yaptığından daha çok sayıda ve daha devasa üretim güçle-

ri yaratmıştır. Doğa güçlerinin boyunduruk altına alınması, makineler, kimyanın sanayi ve tarıma uygulanması, buharlı gemiler, demiryolları, elektrikli telgraflar, kıtaların her yerinin tarıma açılması, ırmak taşımacılığı, yerden biter gibi çoğalan nüfus: Geçmiş yüzyılların hangisi, toplumsal emeğin bağrında böylesi üretici güçlerin uyumakta olduğunu aklının ucundan geçirebilirdi?

Demek ki, şunu görüyoruz: Temelleri üzerinde burjuvazinin yükseldiği üretim ve değişim araçları, feodal toplumun içinde oluşmuştur. Bu üretim ve değişim araçlarının gelişiminin belirli bir noktasında, feodal toplumun üretim ve değişiminin içinde bulunduğu koşullar, tarımın ve el işçiliğine dayalı üretimin feodal örgütlenmesi, kısacası feodal mülkiyet ilişkileri, tam bir gelişme içinde olan üretici güçlere karşılık veremez olmuştur. Üretimi destekleyecek yerde kösteklemeye başlamışlardır. Her biri bir zincire dönüşmüştür. Koparılmaları gerekmiş ve koparılmışlardır.

Bunların yerini serbest rekabet ve ona özgü bir toplumsal yapı ve politika, burjuva sınıfının ekonomik ve siyasal üstünlüğü almıştır.

Günümüzde de benzer bir sürece tanık oluyoruz. Burjuva üretim ve değişim koşulları, burjuva mülkiyet düzeni, bunca güçlü üretim ve değişim araçları ortaya çıkaran çağdaş burjuva toplumu, çağırdığı cehennemî

güçlere artık söz dinletemeyen bir büyücüye benzemektedir. On yıllardan beri sanayinin ve ticaretin tarihi, artık yalnızca çağdaş üretim güçlerinin çağdaş üretim ilişkilerine, yani burjuvazinin varlığının ve egemenliğinin koşullarını oluşturan mülkiyet ilişkilerine başkaldırışının tarihinden başka bir şey değildir. Dönemsel yinelenmeleriyle burjuva toplumunun varlığını gittikçe daha fazla tehdit eden ticari bunalımları anmak yeterli olur, bu konuda. Her bunalım düzenli bir biçimde, yalnızca elde edilmiş olan ürünlerin bir bölümünü değil, daha önce yaratılmış olan üretici güçlerin de büyük bir bölümünü yok eder. Eski çağların tümünde saçmalık sayılacak bir salgın baş gösterir toplumda: Fazla üretim salgını. Toplum birden geçici bir barbarlık durumunda bulur kendini; sanki bir kıtlık, bir toplukıyım savaşı bütün varoluş olanaklarını kesmiştir; sanayi ve ticaret sanki yok olmuştur. Peki niçin? Çünkü toplumun gereğinden çok uygarlığı, gereğinden çok geçim gereçleri, gereğinden çok sanayisi, gereğinden çok ticareti vardır. Elinin altındaki üretici güçler artık burjuva mülkiyeti ilişkilerine destek olmamaktadır; tersine bu ilişkiler için aşırı güçlenmişler ve ilişkiler tarafından engellenir olmuşlardır ve bu engeli aşar aşmaz da bütün burjuva toplumunu bunalıma sürükleyecek, burjuva mülkiyetinin varlığını tehlikeye atacaklardır. Burjuva sistemi. kendi bağrında üreyen zenginlikleri taşıyamayacak denli daralmıştır. Burjuvazi bu bunalımları nasıl aşar? Bir yandan üretici güçlerin bir bölümünü zor kullanarak

yok ederek; bir yandan da yeni pazarlar ele geçirip, eskileri daha yoğun bir biçimde sömürerek. Peki hangi araçlarla? Daha genel ve daha şiddetli bunalımlar hazırlayarak ve bunalımları önleyici araçları azaltarak.

Burjuvazinin feodaliteyi yıkmak için kullandığı silahlar, bugün burjuvazinin kendisine çevrilmiştir.

Ama burjuvazi yelnızca kendisini öldürecek silahları üretmemiş, bu silahları kullanacak insanları, çağdaş işçileri, proleterleri de yaratmıştır.

Burjuvazi yani sermaye geliştikçe, iş bulmaları durumunda yaşayabilen ve ancak emeklerinin sermayeyi artırması durumunda iş bulabilen çağdaş işçi sınıfı proletarya da gelişir. Kendilerini gün be gün satmak zorunda olan bu işçiler de, her hangi bir ticari eşya gibi bir maldır ve bu nedenle öbür mallar gibi rekabetin bütün değişkenliklerinden, pazarın bütün dalgalanmalarından etkilenirler.

Makine kullanımının yaygınlaşması ve işbölümü sonucunda, proleterlerin işleri her türlü bağımsızlık niteliğini ve dolayısıyla çekiciliğini yitirmiştir. İşçi makinenin sıradan bir parçası olmuş, kendisinden yalnızca çok basit, çok tekdüze, öğrenmesi çok kolay bir işlem yapması istenir olmuştur. Böylece işçinin maliyeti hayatta kalabilmek ve türünü sürdürmek için gerekli geçim gereçleriyle sınırlanmıştır. Oysa bir ma-

lın, bu arada emeğin fiyatı* üretim maliyetine eşittir. Bu nedenle iş ne denli itici olursa, ücret o denli düşer. Dahası, makine kullanımının ve işbölümünün artmasıyla, ya çalışma saatlerinin artması ya da makinelerin hızının artması nedeniyle belirli bir sürede yapılması istenen işin çoğalması vb sonucunda, emeğin yükü de artar.

Çağdaş sanayi, ataerkil ustanın küçük işliğini sanayi kapitalizminin büyük fabrikasına dönüştürmüştür. Fabrikaya doldurulan işçi yığınları askerler gibi örgütlenmiştir. Sanayinin sıradan erleri olarak bir astsubaylar ve subaylar hiyerarşisinin gözetimi altına sokulmuşlardır.

İşçiler yalnızca burjuva sınıfının, burjuva devletinin köleleri değildir, ayrıca her gün, her saat makinenin, gözeticinin ve özellikle de fabrika sahibi burjuvanın kendisinin kölesi olurlar. Bu zorbalık, tek amacının kâr olduğunu açıkça belirttiği oranda soysuzlaşır, iğrençleşir, azgınlaşır.

İş daha az beceri ve güç gerektirdikçe, yani çağdaş sanayi geliştikçe, erkeklerin işlerini kadınlar ve çocuklar yapmaya başlar. Yaş ve cinsiyet ayrımlarının işçi sı-

* Marx ve Engels daha sonraki yazılarında "emeğin değeri" ve "emeğin fiyatı" terimleri yerine, Marx'ın önerdiği ve daha doğru olan "emek gücünün değeri" ve "emek gücünün fiyatı" terimlerini kullanacaklardır,

nıfı için toplumsal bir önemi kalmaz. Artık herkes, bedeli yaşa ve cinsiyete göre değişen bir iş gerecidir yalnızca.

Fabrika sahibinin sömürüsü sona erip de ücretini para olarak aldığında, işçi bu kez ev sahibi, bakkal, tefeci gibi burjuvazinin öbür bölümlerinin avı olur.

Eski orta sınıfların alt basamağını oluşturan küçük sanayiciler, küçük tacirler, küçük rantiyeler, zanaatkârlar ve köylüler proleterleşirler; çünkü bir yandan zayıf sermayeleri büyük sanayinin yöntemlerini kullanmalarına izin vermediği için büyük sermaye sahipleriyle rekabette yenik düşerler; öte yandan teknik becerileri yeni üretim yöntemlerince değersiz kılınır. Böylece proletarya, halkın bütün sınıflarından oluşur.

Proletarya çeşitli gelişme evrelerinden geçer. Burjuvazi ile mücadelesi, daha doğduğu anda başlar.

Mücadele ilkin teker teker işçiler, sonra bir fabrikanın işçileri, sonra belirli bir yerdeki bir iş kolunun işçileri tarafından, kendilerini doğrudan sömüren burjuvaya karşı başlatılır. Saldırılarını yalnızca burjuva üretim ilişkilerine değil üretim araçlarına da yöneltirler, kendileriyle rekabet eden yabancı malları tahrip ederler, makineleri kırarlar, fabrikaları ateşe verirler ve Ortaçağ işçisinin yitip gitmiş olan konumunu yeniden elde etmeye çalışırlar.

Bu aşamada işçiler bütün ülkeye yayılmış ve rekabet nedeniyle birbirlerine düşmüş bir kitle oluştururlar. Kimi kez kitlesel hareketlerle dayanışma göstermeleri, henüz kendi birleşmelerinin sonucu olmayıp, siyasal amaçlarını gerçekleştirmek için proletaryanın tümünü harekete geçirmesi gereken ve henüz geçici olarak bunu yapabilecek güçte olan burjuvazinin birliğinin sonucudur. Demek ki, bu evrede proleterler kendi düşmanları ile değil, düşmanlarının düşmanlarıyla yani mutlak monarşinin kalıntılarıyla, toprak sahipleriyle, sanayici olmayan burjuvalarla, küçük burjuvalarla savaşırlar. Böylece tarihin bütün hareketi burjuvazinin elinde yoğunlaşır; bu koşullarda kazanılan her zafer burjuvazinin zaferi olur.

Ama sanayinin gelişmesiyle proletarya yalnızca sayısal olarak çoğalmakla kalmaz, daha büyük yığınlar halinde yoğunlaşır, gücü artar ve gücünün bilincine daha iyi varır. Makineler çalışma farklarını ortadan kaldırdıkça ve hemen her yerde ücreti aynı düşük düzeye indirdikçe, proletarya içindeki çıkarlar, yaşama koşulları gittikçe eşitlenir. Burjuvaların kendi aralarındaki rekabetin artması ve bundan kaynaklanan ticari bunalımlar işçilerin ücretlerini daha da oynak kılar; makinelerin sürekli ve hep daha hızlı gelişmesi işçinin yaşam koşullarını gittikçe daha belirsiz yapar; işçiyle burjuva arasındaki bireysel çatışmalar gittikçe iki sınıf arasındaki çatışma niteliğine bürünür. İşçiler ücretlerini savunmak için, burjuvaziye karşı güç birlikleri kurmaya başlarlar. Ortaya çıkabilecek başkaldırılara hazır

olmak için sürekli dernekler bile oluştururlar. Şurada burada, mücadele ayaklanmaya dönüşür.

İşçiler kimi kez kazanırlar ama geçici bir başarıdır bu. Mücadelenin gerçek sonucu, o andaki başarı olmayıp, işçilerin birleşmesinin gittikçe daha yaygınlaşmasıdır. Büyük sanayinin yarattığı ve ayrı yerlerdeki işçilerin birbirleriyle bağlantı kurmalarını sağlayan iletişim araçlarının çoğalması bu birleşmeyi kolaylaştırır. Bu bağlantıyı kurmak da, her yerde aynı niteliğe sahip çok sayıdaki yerel mücadeleyi ulusal bir mücadelede, bir sınıf mücadelesinde birleştirmek için yeterli olur. Ama her sınıf mücadelesi siyasal bir mücadeledir ve Ortaçağ kentlilerinin köy yollarıyla yüzlerce yılda kurabildikleri birleşmeyi, çağdaş proleterler demiryolu aracılığıyla birkaç yılda gerçekleştirmektedirler.

Proletaryanın sınıf olarak ve bunun sonucunda siyasal parti olarak örgütlenmesi, işçilerin kendi aralarındaki rekabet nedeniyle sürekli olarak parçalanır. Ama hep daha güçlü, daha sağlam, daha etkili olarak yeniden doğar. Burjuvazinin içindeki bölünmelerden yararlanarak, onu, işçilerin kimi çıkarlarını yasa biçiminde tanımak zorunda bırakır. İngiltere'deki on saatlik çalışma yasası böyle çıkmıştır.

Eski toplumda ortaya çıkan çatışmalar, genellikle proletaryanın gelişmesini çeşitli biçimlerde destekler. Burjuvazi sürekli bir savaş durumundadır; ilkin soylularla, sonra çıkarları sanayinin gelişmesiyle çelişen

burjuvazi kesimleriyle ve her zaman bütün yabancı ülkelerin burjuvazisiyle. Bütün bu savaşlarda proletaryaya başvurmak, yardımını istemek ve böylece onu siyasal eylemin içine sürüklemek zorunda kalır. Öyle ki, burjuvazi proletaryanın eline, kendini eğitecek ögeleri, yani burjuvaziye karşı kullanacağı silahları verir.

Üstelik, gördüğümüz gibi egemen sınıfın kimi kesimleri, sanayinin gelişmesi sonucunda proletaryaya katılır ya da en azından varlık koşulları tehlikeye girer. Bunlar da proletaryaya bir sürü gelişme ögesi sağlar.

Sonunda, sınıf savaşının kesin sonucunun yakınlaştığı dönemlerde, egemen sınıfın, eski toplumun tümünün içindeki çözülme süreci öyle güçlü, öyle sert bir nitelik kazanır ki, egemen sınıfın küçük bir bölümü bu sınıftan koparak devrimci sınıfla, geleceği içinde taşıyan sınıfla birleşir. Vaktiyle soyluların bir bölümünün burjuvaziye katılması gibi, günümüzde de burjuvazinin bir bölümü ve özellikle de tarihin gelişiminin tümünü kuramsal olarak kavrayabilecek düzeye erişmiş burjuva fikir babaları proletaryaya katılmaktadır.

Günümüzde burjuvaziye karşı çıkan sınıflar içinde, yalnızca proletarya gerçekten devrimci bir sınıftır. Öteki sınıflar çökmekte ve büyük sanayi ile birlikte yok olmaktadırlar; proletarya ise sanayinin en özgül ürünüdür.

Orta sınıfların, küçük sanayicilerin, küçük tacirle-

rin, zanaatkârların, köylülerin tümü orta sınıf olarak varlıklarının yok olmasını engellemek için burjuvaziyle savaşırlar. Bu nedenle bunlar devrimci olmayıp tutucudurlar. Dahası gericidirler, çünkü tarihin tekerini tersine döndürmeye çalışırlar. Kazara devrimci olurlarsa, yakında proletaryaya katılacaklarını dikkate aldıkları içindir; bu durumda da güncel çıkarları yerine gelecekteki çıkarlarını savunurlar; kendi bakış açılarını bırakıp, proletaryanın bakış açısını benimserler.

Lumpenproletaryaya,* eski toplumun alt katmanlarının edilgin kokuşmasının bu ürününe gelince: Bir proleter devrimi sırasında, şurada ya da burada eylemin içine sürüklenebilir; ne var ki yaşama koşulları onu, kendini gericiliğe satmaya yatkın kılacaktır.

Eski toplumun yaşama koşulları, daha şimdiden proletaryanın yaşama koşulları tarafından yok edilmiştir. Proletaryanın malı mülkü yoktur; karısı ve çocuklarıyla ilişkisinin burjuva aile ilişkisiyle hiç bir ortak yanı kalmamıştır artık; çağdaş sanayi çalışması, İngiltere'de de, Fransa'da da, Amerika'da da, Almanya'da da

* Almanca "paçavra" anlamına gelen "*lumpen*" sözcüğünden türeyen lumpenproletarya düşkünleri, serserileri, dilencileri, hırsızları vb içerir. Lumpenproletarya düzenli bir siyasal mücadele yeteneğinden yoksundur; ahlaki kararsızlığı, maceraya yatkınlığı burjuvazinin bunları grev kırıcısı, Yahudi kıyıcı çete üyesi vb olarak kullanmasını sağlar.

işçinin sermayenin kölesi olması, proletaryayı her türlü ulusal özelliğinden yoksun kılmıştır. Proletaryanın gözünde yasalar, ahlak, din, her birinin gerisinde bir o kadar burjuva çıkarının gizlendiği burjuva önyargılarıdır.

Geçmişte iktidarı ele geçiren bütün sınıflar, toplumun tümünü kendi mal edinme anlayışlarına bağımlı kılarak, elde ettikleri konumu sağlamlaştırmaya çalışmışlardır. Proleterler ancak bugünkü mal edinme anlayışlarını ve bunun ardından da günümüze dek geçerli bütün mal edinme anlayışlarını ortadan kaldırarak toplumun üretici güçlerine egemen olabilirler. Proleterlerin korumaları gereken kendilerine ait hiçbir şeyleri yoktur, daha önceki her türlü özel güvenceyi, her türlü özel güvenliği yıkmaları gerekir.

Tarihin bundan önceki bütün hareketleri, azınlık hareketleri ya da azınlıkları gözeten hareketler olmuştur. Proletarya hareketi büyük çoğunluğun, büyük çoğunluğu gözeten kendiliğinden bir harekettir. Günümüz toplumunun en alt katmanı proletarya, resmi toplumu oluşturan katmanlar üstyapısını havaya uçurmadan ayağa kalkamaz, doğrulamaz.

Proletaryanın burjuvaziye karşı verdiği mücadele, temelde öyle olmasa bile, biçimsel olarak öncelikle ulusal bir mücadeledir. Bundan çıkan sonuç, her ülkenin proletaryasının her şeyden önce kendi burjuvazisi ile hesaplaşması gerektiğidir.

Proletaryanın gelişme evrelerini kaba çizgilerle verirken, günümüz toplumunda az ya da çok örtülü bir biçimde var olan iç savaşın tarihini de izlemiş olduk; bu iç savaş açık bir devrim olarak patlak verip de, proletaryanın burjuvaziyi zorla devirip kendi egemenliğini kurmasına dek, günümüz toplumunu hırpalamayı sürdürecektir.

Gördüğümüz gibi, günümüze dek her toplum ezen sınıflarla ezilen sınıflar arasındaki karşıtlığa dayanmıştır. Ama bir sınıfı baskı altında tutabilmek için, o sınıfa en azından köle gibi yaşamasına yetecek yaşama koşullarını sağlayabilmek gerekir. Serflik döneminde serfin bir komünün üyesi olmayı başarması gibi, küçük burjuva da feodal baskının boyunduruğu altında burjuva düzeyine yükselmiştir. Çağdaş işçi ise sanayinin gelişmesiyle yükselecek yerde, tersine kendi sınıfının yaşama koşullarının bile altına inmektedir sürekli olarak. İşçi bir yoksula dönüşmekte ve yoksulluk nüfustan da, zenginlikten de daha hızlı bir biçimde artmaktadır. Bütün bunlardan, burjuvazinin yönetici sınıf rolünü ve kendi sınıfının varoluş koşullarını düzenleyici yasa olarak topluma kabul ettirmeyi artık sürdüremeyeceği ortaya çıkmaktadır. Burjuvazi artık egemen olacak konumda değildir, çünkü kölesinin kölelik koşulları içinde bile varlığını güvence altına alacak yeteneği yoktur, çünkü kölesini, onun tarafından beslenecek yerde, onu beslemek zorunda kalacağı bir duruma düşmek zorunda bırakmaktadır. Toplum artık burjuva sınıfının egemenliği

altında yaşayamaz, bir başka deyişle burjuva sınıfının varlığı artık toplumla bağdaşmamaktadır.

Burjuva sınıfının varlığının ve egemenliğinin en önemli koşulu zenginliğin özel kişilerin elinde birikmesi, sermayenin oluşumu ve büyümesidir; sermayenin varoluşunun koşulu ise ücretli emektir. Ücretli emek yalnızca işçilerin kendi aralarındaki rekabete dayanır. Burjuvazinin istemi dışında ve edilgin olarak sanayide sağladığı gelişme, işçilerin aralarındaki rekabetin sonucu olan yalnızlıklarının yerine, bir araya gelmenin sonucu olan devrimci birleşmeyi koyar. Böylece büyük sanayinin gelişmesi burjuvazinin ayaklarının altından, üzerinde üretim yaptığı ve ürünlerine sahip çıktığı alanı çekip almaktadır. Burjuvazi her şeyden önce kendi mezar kazıcılarını üretmektedir. Burjuvazinin yıkılması da, proletaryanın zaferi de aynı oranda kaçınılmazdır.

II

PROLETERLER VE KOMÜNİSTLER

Komünistlerin, proleterlerin tümü karşısındaki konumu nedir?

Komünistler, öbür işçi partilerine karşı çıkan ayrı bir parti oluşturmazlar.

Onların, bütün proletaryanın çıkarlarından ayrı hiç bir çıkarları yoktur.

Komünistler, proletarya hareketini biçimlendirmek amacı güden özel ilkeler öne sürmezler.

Komünistler öteki proletarya partilerinden yalnızca, bir yandan proleterlerin çeşitli ulusal mücadelelerinde, proletaryanın tümünün ulusallıktan bağımsız ortak çıkarlarını öne çıkarıp geçerli kılmalarıyla; bir yandan da proletarya ile burjuvazi arasındaki mücadelenin geçirdiği çeşitli aşamalarda, her zaman hareketin tümünün çıkarını desteklemekle ayrılırlar.

Demek ki, uygulamada komünistler bütün ülkelerin işçi partileri içinde en kararlı, öbür partileri sürükleyen kesimdir; kuramsal olarak da, proletaryanın geri kalan bölümü karşısında, proletarya hareketinin koşullarını, gidişini ve genel hedeflerini açıkça anlayabilme üstünlüğüne sahiptirler.

Komünistlerin şimdiki hedefi bütün proletarya partilerinin hedefinin aynıdır: Proletaryanın bir sınıf oluşturması, burjuva egemenliğinin yıkılması, proletaryanın siyasal iktidarı ele geçirmesi.

Komünistlerin kuramsal önerileri hiçbir biçimde, şu ya da bu dünya reformcusunun düşüncelerine, bulduğu ya da icat ettiği ilkelere dayanmaz.

Bunlar var olan bir sınıf mücadelesinin, gözlerimizin önünde gerçekleşen tarihsel bir hareketin gerçek koşullarının genel açıklamalarıdır yalnızca. Bugüne dek varlığını sürdürmüş olan mülkiyet ilişkilerinin ortadan kaldırılması, komünizmin belirleyici niteliği değildir.

Bütün mülkiyet ilişkileri, tarih boyunca sürekli değişikliklere, sürekli değişmelere uğramıştır.

Örneğin Fransız Devrimi feodal mülkiyeti, burjuva mülkiyeti yararına ortadan kaldırmıştır.

Komünizmin ayırt edici özelliği, mülkiyetin genel olarak ortadan kaldırılması olmayıp, burjuva mülkiyetinin ortadan kaldırılmasıdır.

Ama günümüzün özel mülkiyeti, burjuva mülkiyeti, ürünlerin sınıf karşıtlıkları üzerine, kimilerinin başkaları tarafından sömürülmesi üzerine dayalı üretiminin ve sahiplenilmesinin en son ve en kusursuz örneğidir.

Bu anlamda, komünistlerin kuramı tek bir cümleyle özetlenebilir: Özel mülkiyetin ortadan kaldırılması.

Biz komünistler, bireysel olarak elde edilen, doğrudan ve bireysel çalışmanın ürünü olan, her türlü özgürlüğün, her türlü etkinliğin, her türlü bireysel bağımsızlığın temeli olduğu öne sürülen mülkiyeti ortadan kaldırmayı istemekle suçlanırız.

Kendi emeğinin ürünü, kendi gücünle elde edilen, kazanılan mülkiyet! Burjuva mülkiyetinden önceki mülkiyet biçiminden, küçük burjuvanın, küçük köylünün mülkiyetinden mi söz edilmek isteniyor? Bunu bizim ortadan kaldırmamıza gerek yok, sanayinin gelişmesi zaten ortadan kaldırdı, her geçen gün ortadan kaldırmayı sürdürüyor.

Yoksa, çağdaş burjuva özel mülkiyetinden mi söz edilmek isteniyor?

Ama ücretli emek, proletaryanın emeği, proleter için mülkiyet yaratıyor mu? Ne gezer. Ücretli emek, sermayeyi yani ücretli emeği sömüren ve ancak yeniden sömürmek için durmadan yeni ücretli emek yaratmak koşuluyla çoğalabilen sermayeyi yaratır. Bugünkü biçimiyle mülkiyet, sermaye ve ücretli emek karşıtlığı arasında gidip gelir. Bu karşıtlığın iki kavramını inceleyelim.

Sermaye sahibi olmak, üretim içinde yalnızca kişisel bir konuma sahip olmak anlamına gelmeyip, toplumsal bir konuma da sahip olmak anlamına gelir. Sermaye ortak bir üründür ve ancak birçok bireyin ortak etkinliğiyle, dahası son çözümlemede toplumun bütün bireylerinin ortak etkinliğiyle harekete geçirilebilir.

Demek ki, sermaye bireysel bir güç olmayıp, toplumsal bir güçtür.

Böyle olunca, sermaye toplumun bütün bireylerine ait ortak bir mülkiyete dönüştürülecek olursa, bireysel bir mülkiyetin toplumsal bir mülkiyete dönüşmesi söz konusu değildir. Yalnızca sermayenin toplumsal niteliği dönüşür. Mülkiyet sınıfsal niteliğini yitirir.

Ücretli emeğe gelelim,

Ücretli emeğin ortalama fiyatı asgari ücrettir, yani işçiyi işçi olarak hayatta tutabilmek için gerekli geçim gereçlerinin toplamıdır. Bu nedenle, işçinin emeği kar-

şısında sahip olabildiği, yalnızca en basite indirgenmiş varlığının üremesi için yeterli olur. Biz, yarının yaşamının üretilmesi için gerekli olan, emek ürünlerinin bu kişisel sahiplenilmesini, bu sahiplenme başkasının emeği üzerinde bir yetki doğuracak hiçbir fazlalık bırakmadığı için, hiçbir biçimde ortadan kaldırmak istemiyoruz. Bizim istediğimiz, işçinin yalnızca sermayeyi artırmak amacıyla yaşadığı ve ancak egemen sınıfın çıkarının sınırları içinde yaşayabildiği bu acıklı sahiplenme biçimini ortadan kaldırmaktır.

Burjuva toplumunda canlı emek, birikmiş emeği katlama aracından başka bir şey değildir. Komünist toplumda ise birikmiş emek yalnızca işçilerin yaşam sürecini genişleten, zenginleştiren ve ilerleten bir araçtır.

Demek ki, burjuva toplumunda, geçmiş bugünü egemenliği altına alır, komünist toplumda ise bugün geçmişe egemendir. Burjuva toplumunda sermaye bağımsız ve kişiseldir, çalışan bireyin ise ne bağımsızlığı ne de kişiliği vardır.

İşte böyle bir durumun ortadan kaldırılmasını burjuvazi, kişiliğin ve özgürlüğün ortadan kaldırılması olarak adlandırıyor! Haklı olarak. Çünkü gerçekten de söz konusu olan, burjuva kişiliğinin, bağımsızlığının, özgürlüğünün ortadan kaldırılmasıdır.

Burjuva üretiminin günümüzdeki ilişkilerinde,

özgürlük demek, ticaret özgürlüğü, satın almak ve satmak özgürlüğü demektir.

Ama alım satım ortadan kalkacak olursa, özgür alım ve satım da ortadan kalkar. Ticaret özgürlüğü üzerine edilen bütün o büyük sözler olsun, burjuvazimizin özgürlüğe ilişkin bütün palavraları olsun, genellikle yalnızca Ortaçağ'ın köleleştirilmiş burjuvasıyla yapılan sınırlı alım satım karşısında bir anlam taşır ama komünizmin alım satımı, burjuva üretim ilişkilerini ve burjuvazinin kendisini ortadan kaldırması söz konusu olduğunda hiçbir anlamı kalmaz.

Özel mülkiyeti ortadan kaldırmak istediğimiz için, korkuya kapılıyorsunuz siz. Ama sizin şimdiki toplumunuzda, toplumun üyelerinin onda dokuzu için özel mülkiyet ortadan kalkmıştır. Bu onda dokuz için özel mülkiyet olmadığı içindir ki, sizin için özel mülkiyet vardır. Demek ki siz bizi, ancak toplumun büyük çoğunluğunun mülkiyetten yoksun olması durumunda var olabilen bir mülkiyeti ortadan kaldırmayı istemekle suçluyorsunuz.

Kısacası bizi, sizin mülkiyetinizi ortadan kaldırmayı istemekle suçluyorsunuz.

Gerçekten de, tam bunu istiyoruz.

Emek artık sermayeye, paraya, toprak gelirine, kısacası tekelleştirilebilir toplumsal güce dönüşemez

olur olmaz, yani bireysel mülkiyet burjuva mülkiyetine dönüşemez olur olmaz, bireyin ortadan kalktığını öne sürüyorsunuz.

Böylece bireyden söz ettiğinizde, yalnızca burjuvayı, mal mülk sahibi burjuvayı dikkate aldığınızı itiraf etmiş oluyorsunuz. Bu birey hiç kuşkusuz ortadan kaldırılmalıdır.

Komünizm kimseyi toplumun ürünlerini sahiplenme yetkisinden yoksun bırakmaz; yalnızca bu sahiplenme aracılığıyla başkalarının emeğini boyunduruk altına alma yetkisini ortadan kaldırır.

Özel mülkiyetin ortadan kalkmasıyla her türlü özel etkinliğin sona ereceği, genel bir tembelliğin ortaya çıkacağı itirazını yapanlar da var.

Eğer böyle olsaydı burjuvazinin çoktan tembellik yüzünden yıkılmış olması gerekirdi, çünkü bu toplumda çalışanlar kazanç elde etmezler, kazanç elde edenler ise çalışmazlar. Bu itirazın tümü, sermaye olmayınca, artık ücretli emeğin de olmayacağı safsatasından başka bir şey değildir.

Maddi ürünlerin üretilmesi ve sahiplenilmesi konusunda komünist düzene yöneltilen bütün itirazlar, düşünce ürünlerinin üretilmesi ve sahiplenilmesi konusunda da yöneltilir. Sınıf mülkiyetinin ortadan kalkmasının burjuva için her türlü üretimin yok olması an-

lamına gelmesi gibi, sınıf kültürünün ortadan kalkması da burjuva için her türlü kültürün ortadan kalkması anlamına gelir.

Burjuvanın yitimine hayıflandığı kültür, büyük çoğunluk için, makineleşmeye hazırlanmaktan başka bir şey değildir.

Burjuva mülkiyetinin ortadan kaldırılmasını, özgürlük, kültür, hukuk vb burjuva kavramlarınızın ölçeğine vurarak değerlendirecekseniz, boşuna tartışmayın bizimle. Sizin düşünceleriniz de, burjuva üretim ve mülkiyet ilişkilerinin ürünüdür, tıpkı hukukunuzun da, sınıfınızın yasa düzeyine yükseltilmiş ve içeriği sınıfınızın maddi yaşama koşulları tarafından belirlenmiş iradesinden başka bir şey olmaması gibi.

Sizi, üretim ve mülkiyet ilişkilerinizi -üretimin gelişmesinin ortadan kaldırdığı geçici ilişkilerdir bunlardoğanın ve aklın sürekli yasalarına dönüştürmeye yönelten çıkarcı anlayış, bugün ortadan kalkmış bütün egemen sınıflarla paylaştığınız bir şeydir.

Eski çağlar mülkiyeti için kabul ettiğinizi, feodal mülkiyet için kabul ettiğinizi, burjuva mülkiyeti için kabullenemiyorsunuz.

Ailanin ortadan kaldırılması! En radikal düşünceliler bile, komünistlerin bu rezil amacı karşısında öfkeye kapılıyorlar.

Bugünkü aile, burjuva ailesi hangi temele dayanıyor? Sermayeye, bireysel kazanca. Tümüyle gelişmiş bir aile yalnızca burjuvazi için var; bunun doğal uzantısı ise proletarya için ailenin olmayışının kaçınılmazlığı ve açık fuhuştur.

Uzantısının ortadan çekilmesiyle burjuva ailesi de doğal olarak ortadan çekilecek ve sermayenin ortadan kalkmasıyla her ikisi de ortadan kalkacaktır.

Bizi, çocukların ana babaları tarafından sömürülmesine son vermek istemekle mi suçluyorsunuz? Bu suçumuzu kabul ediyoruz.

Eğitimi aileden alıp topluma vermekle en kutsal ilişkileri parçaladığımızı da söylüyorsunuz.

Ama sizin eğitiminiz de toplum tarafından belirlenmiyor mu? Çocuklarınızı yetiştirdiğiniz toplumsal koşullar tarafından, toplumun doğrudan ya da dolaylı etkileri, okul vb'nin etkileri aracılığıyla belirlenmiyor mu? Komünistler toplumun eğitim üzerindeki etkisini icat etmiyorlar; yalnızca bu etkinin niteliğini değiştirmekle yetiniyor ve eğitimi egemen sınıfın etkisinden kurtarıyorlar.

Burjuvazinin aile ve eğitim, ana baba ve çocuklar arasındaki duygusal bağlar konusundaki yaveleri, büyük sanayi proletaryanın bütün aile bağlarını yıktıkça

ve çocukları sıradan bir ticaret eşyasına, sıradan bir çalışma gerecine dönüştürdükçe, daha da mide bulandırıcı oluyor.

Burjuvazinin tümü, hep bir ağızdan, ama siz komünistler, kadınlar üzerinde ortaklık getirmek istiyorsunuz, diye haykırıyor yüzümüze karşı.

Burjuva için karısı, sıradan bir üretim aracından başka bir şey değildir. Üretim araçlarının ortaklaşa kullanılması gerektiğinin söylendiğini duyunca, doğal olarak ortaklaşa kullanmanın kadınları da etkileyeceğini aklına getirmemezlik edemiyor.

Söz konusu olanın, kadının günümüzdeki gibi sıradan bir üretim aracı olma konumuna son vermek olduğunu, aklının ucundan bile geçirmiyor.

Kaldı ki, komünistlerin güya kadınlar üzerinde güya resmen uygulayacakları ortaklığın, bizim burjuvalarımızda uyandırdığı aşırı ahlaki korku kadar gülünç bir şey olamaz. Komünistlerin kadınlar üzerinde ortaklık başlatmalarının gereği yoktur; bu ortaklık oldum olası var olmuştur.

Açık fuhuş bir yana, proleterlerin karılarının ve kızlarının da ellerinin altında olmasıyla yetinmeyen burjuvalarımız, karşılıklı olarak birbirlerini boynuzlamaktan da büyük bir keyif alırlar.

Burjuva evliliği gerçekte, evli kadınlar üzerinde ortaklıktır. Komünistler olsa olsa, kadınlar üzerinde sinsice gizlenen bu ortaklığın yerine, kadınlar üzerinde resmi ve açık bir ortaklık getirmeyi istemekle suçlanabilirler. Öte yandan, bugünkü üretim düzeninin ortadan kaldırılmasıyla, bu düzenin sonucu olan kadınlar üzerinde ortaklığın, yani resmi olan ve olmayan fuhşun da ortadan kalkacağı apaçıktır.

Bundan başka, komünistler vatanı ve ulusallığı ortadan kaldırmayı istemekle suçlanmışlardır,

İşçilerin vatanı yoktur. Sahip olmadıkları bir şey ellerinden alınamaz. Her ülkenin proletaryasının ilk olarak siyasal iktidarı ele geçirmesi, halkı yöneten sınıf durumuna yükselmesi, kendisini ulus kılması gerektiği için, burjuvazinin anladığı anlamda olmasa bile, proletarya zaten halâ ulusaldır.

Halklar arasındaki ulusal ayrılıklar ve karşıtlıklar, burjuvazinin gelişmesi, ticaret özgürlüğü, dünya pazarı, sınai üretimde biçim birliği ve bunların sonucu olarak ortaya çıkan yaşama koşulları nedeniyle gittikçe artan bir biçimde azalmaktadır.

Proletarya iktidara geldiğinde bunları daha da azaltacaktır. Proletaryanın ortak eylemi, hiç değilse uygar ülkelerde, özgürlüğüne kavuşmasının ilk koşullarından biridir.

Bir ulusun bir başka ulus tarafından sömürülmesine, bir bireyin bir başkası tarafından sömürülmesine son verildiği oranda son verilir.

Bir ulusun içindeki sınıflar çatışmasının yok olduğu gün, ulusların arasındaki karşılıklı düşmanlık da yok olur.

Dinsel, felsefi ve ideolojik açıdan komünizme yöneltilen genel suçlamalara gelince, bunlar derinlemesine incelenmeyi hak etmezler.

İnsanların düşüncelerinin, görüşlerinin ve kavramlarının, kısacası bilinçlerinin de, onların yaşama koşullarında, toplumsal ilişkilerinde, toplumsal yaşamlarında meydana gelecek her değişmeyle birlikte değiştiğini anlamak için çok derin bir kavrayış mı gerekir?

Düşünceler tarihi, zihinsel üretimin maddi üretimle birlikte değiştiğinden başka neyi kanıtlar ki? Bir döneme egemen düşünceler, hep yalnızca egemen sınıfın düşünceleri olmuştur.

Bütün bir toplumu devrimci değişikliklere uğratan düşüncelerden söz edildiğinde, eski toplumun yapısında yeni bir toplumun ögelerinin oluştuğu ve eski düşüncelerin çözülmesinin eski yaşama koşullarının çözülmesiyle at başı gittiği olgusu vurgulanmış olur yalnızca.

Antik dünya sona ererken, eski dinler Hıristiyan dini tarafından yenilgiye uğratıldı. 18. yüzyılda, Hıristiyan düşünceler yerlerini aydınlanmacı düşüncelere bıraktığında, feodal toplum, o dönemde devrimci olan burjuvaziye karşı son savaşını veriyordu. Vicdan özgürlüğü, din özgürlüğü düşünceleri, bilgi alanında serbest rekabetin egemenliğini vurgulamıştır yalnızca.

Ama denilecektir, "dini, ahlaki, felsefi, siyasi ve hukuki düşünceler hiç kuşkusuz tarihin gelişmesi boyunca değişmiştir. Ne var ki, bu değişikliklerde din, ahlak, felsefe, siyaset, hukuk hep ayakta kalmıştır."

"Üstelik, özgürlük, adalet vb gibi bütün toplumsal düzenlerde ortak olan, her zaman için geçerli doğrular vardır. Oysa komünizm her zaman için geçerli doğruları ortadan kaldırıyor, dini ve ahlakı dönüştürecek yerde ortadan kaldırıyor ve böylece tarihin bugüne dek gösterdiği gelişmeyle çelişkiye düşüyor."

Bu suçlama neye indirgeniyor? Toplumun günümüze dek olan tarihinin tümü, dönemlere göre değişik biçimlere bürünmüş olan sınıf karşıtlıklarından oluşur.

Ama bu karşıtlıkların büründüğü biçim ne olursa olsun, toplumun bir bölümünün bir başka bölüm tarafından sömürülmesi, geçmiş yüzyılların tümüne ortak bir olgudur. Bu nedenle, bütün geçmiş yüzyılların ortak bilincinin, onca değişikliklere ve ayrımlara karşın,

ancak sınıf karşıtlıklarının tümüyle ortadan kalkmasıyla tümüyle yok olacak kimi ortak biçimlerle davranmış olmasına şaşırmamak gerekir.

Komünist devrim, geleneksel mülkiyet ilişkileriyle en köklü kopuştur; komünist devrimin, gelişmesi sırasında geleneksel düşüncelerle en köklü biçimde kopmasına şaşırmamak gerekir.

Fakat, burjuvazinin komünizme yönelttiği eleştirileri bırakalım burada.

İşçi sınıfı devriminin ilk aşamasının proletaryanın egemen sınıf konumuna yükselmesi, yani demokrasi savaşının kazanılması olduğunu daha önce görmüştük.

Proletarya, sermayenin tümünü yavaş yavaş burjuvazinin elinden koparmak, üretim araçlarının tümünü Devlet'in, yani egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletaryanın elinde toplamak ve üretim güçlerinin miktarını büyük bir süratle artırmak için, siyasal üstünlüğünü kullanacaktır.

Hiç kuşkusuz başlangıçta bu ancak, mülkiyet hakkının ve burjuva üretim düzeninin zorbaca çiğnenmesiyle, yani ekonomik açıdan yetersiz ve geçersiz görünen ama hareketin gelişimi içinde kendilerini aşan ve üretim düzeninin tümünü tepe taklak etme aracı olarak gerekli olan önlemlerle gerçekleşecektir.

Hiç kuşkusuz bu önlemler ülkeden ülkeye değişiklikler gösterecektir.

Yine de, en gelişmiş ülkelerde genellikle aşağıdaki önlemler uygulamaya koyulabilecektir:

1) Toprak mülkiyetinin kamulaştırılması ve toprak gelirlerinin Devlet harcamalarında kullanılması.

2) Matrahın yüksekliği ile oranı büyük ölçüde artan vergilendirme.

3) Her türlü miras hakkının kaldırılması.

4) Başka ülkeye gidenlerin ve isyancıların mallarına el koyulması.

5) Kredilerin, sermayesi Devlet'e ait olan ve tekel oluşturan bir banka aracılığıyla Devlet'in elinde merkezileştirilmesi.

6) Bütün ulaşım araçlarının Devlet'in elinde merkezileştirilmesi,

7) Ulusal fabrikaların ve üretim araçlarının çoğaltılması, genel bir plan uyarınca ekilmeyen toprakların tarıma elverişli hale getirilmesi, ekilen toprakların ıslahı.

8) Herkes için eşit çalışma zorunluğu; özellikle tarım için olmak üzere, sanayi ordularının kurulması.

9) Kent ve köy ayrımının yavaş yavaş ortadan kalkmasını sağlamak için tarım ve sanayi uygulamalarının birleştirilmesi.

10) Bütün çocuklar için resmi okullarda parasız eğitim. Çocukların bugün uygulandığı gibi fabrikalarda çalıştırılmasına son verilmesi, eğitimin sanayi üretimiyle birlikte yürütülmesi vb.

Gelişim boyunca sınıf ayrılıkları bir kez ortadan kalkınca, üretimin tümü birleşmiş bireylerin ellerinde toplanacağından, kamu iktidarı da siyasal niteliğini yitirecektir. Siyasal iktidar, gerçek anlamıyla bir sınıfın bir başka sınıfı ezmek için örgütlenmiş iktidarıdır. Eğer proletarya burjuvaziye karşı mücadelesinde, koşulların zorlamasıyla bir sınıf olarak birleşirse, bir devrim aracılığıyla egemen sınıf olursa ve egemen sınıf olarak eski üretim ilişkilerini zor kullanarak ortadan kaldırırsa, bu üretim ilişkileriyle birlikte sınıf karşıtlıklarının varoluş koşullarını da ortadan kaldırmış olur yani genel olarak sınıfların varoluş koşullarını ve bu arada sınıf olarak kendi egemenliğini de ortadan kaldırmış olur.

Sınıflı ve sınıflar arası çelişkili eski burjuva toplumunun yerini, her bireyin özgürce gelişmesinin herkesin özgürce gelişmesinin koşulu olduğu bir birliktelik alır.

III
SOSYALİST VE KOMÜNİST YAZILAR

1. GERİCİ SOSYALİZM

a) Feodal Sosyalizm

Fransız ve İngiliz soyluları, toplumsal konumları nedeniyle, çağdaş burjuva toplumuna karşı yergiler kaleme almak durumunda olmuşlardır. Temmuz 1830 Fransız Devrimi sırasında, İngiliz seçim reformu hareketinde* soylular, tüylerini diken diken eden bu yeni türediler karşısında bir kez daha yenilgiye uğramışlar-

* Avam Kamarası'nın 1831'de kabul edip, Lordlar Kamarası'nın 1832'de onayladığı seçim hukuku reformu. Soyluların siyasal tekelini yıkmayı amaçlayan bu reform sanayi burjuvazisi temsilcilerinin parlamentoya girmesini sağlamıştır. Reform mücadelesinde öncülük eden proletarya ile küçük burjuvazi ise, liberal burjuvazinin oyununa gelerek seçilme hakkı elde edememişlerdir.

dı. Onlar için artık ciddi bir siyasal mücadele söz konusu olamazdı. Ellerinde yalnızca yazıyla mücadele yolu kalmıştı. Ama Restorasyon döneminin eski yavelerini yinelemek, artık olanaksızdı.* Kendisini sevimli kılmak için, soylular sınıfının kendi çıkarlarını göz önüne almıyormuş gibi davranması ve yalnızca sömürülen işçi sınıfının çıkarlarını dikkate alarak burjuvaziye suçlamalar yöneltmesi gerekiyordu. Böylece, yeni efendilerine alaycı türküler yakmanın ve onların kulaklarına oldukça uğursuz kehanetler fısıldama cesaretini göstermenin keyfini çıkarabilecekti.

Yakınmalarla yergilerin, geçmişin yankılarıyla geleceğin tehditlerinin birbirine karıştığı feodal sosyalizm işte böyle doğdu. Acı, iğneleyici, alaycı eleştirileri kimi kez burjuvaziyi yüreğinden vursa da, çağdaş tarihin gidişini anlama konusundaki kesin yetersizliği, onu hep gülünç kılıyordu.

Bu soylular halkı peşlerine takabilmek için, proleterlerin sadaka torbasını bayrak gibi dalgalandırıyorlardı. Ne var ki halk onların peşine takıldığı her seferinde, hemen gerilerini süsleyen eski feodal armaları gördü ve katıla katıla gülerek dağıldı.

* Engels 1888 tarihli İngilizce baskıda yaptığı açıklamada, burada 1660-1689 arasındaki İngiliz Restorasyonu'nun değil, 1814-1830 arasındaki Fransız Restorasyonu'nun vurgulandığını belirtir.

Fransız yasalcılarının* bir bölümü ile Genç İngiltere** bu gösteriyi sundular.

Feodalite yandaşları, kendi sömürü düzenlerinin burjuva sömürüsünden değişik olduğunu kanıtlarken, feodalitenin sömürüyü, bugün artık ortadan kalkmış olan bambaşka durum ve koşullarda uygulamış olduğunu unuturlar. Feodal düzende çağdaş proletaryanın var olmadığını öne sürerken de, çağdaş burjuvazinin onların toplumsal örgütlenmelerinin kaçınılmaz sonucu olduğunu unuturlar.

Üstelik eleştirilerinin gerici niteliğini öylesine az gizlerler ki, burjuvaziye yönelttikleri başlıca suçlama,

* Miras yoluyla el değiştiren büyük toprakların sahiplerinin çıkarlarını savunan ve 1830'da tahttan indirilen "yasal" Bourbon hanedanının yandaşları. Finans soylularına ve büyük burjuvaziye dayanan iktidardaki Orléans hanedanına karşı yürüttükleri mücadelede, yasalcılar sık sık kendilerini burjuva sömürücülerine karşı emekçilerin savunucusu gibi göstererek toplumsal demagojiye başvururlardı.

** 19. yüzyılın 40'lı yıllarında kurulan ve Muhafazakâr Partiye (Tory'ler) bağlı İngiliz politikacı ve yazar topluluğu. Finans soylularının burjuvazinin ekonomik ve siyasal gücünün artması karşısında duyduğu hoşnutsuzluğu yansıtan Genç İngiltere'nin eylemcileri, burjuvaziye karşı yürüttükleri mücadelede işçi sınıfını kullanmak için demagojik yöntemlere başvurmuşlardır.

burjuva düzeninde eski toplumsal düzenin tümünü yerle bir edecek bir sınıfın geliştiğini söylemeleri olur.

Burjuvaziyi ayrıca, genel olarak proletarya yerine devrimci bir proletarya yaratmış olmakla da suçlarlar.

Bu nedenle, siyasal yaşamın uygulamasında işçi sınıfına yönelik her türlü baskı önlemine etkin bir biçimde katılırlar. Günlük yaşamlarında ise, şatafatlı konuşmalarına karşın, sanayi ağacından düşen altın elmaları toplamaya, doğruyu, sevgiyi, onuru, koyun yünü, şeker pancarı ve ispirto ticaretiyle* trampa etmeye çok iyi ayak uydururlar.

Rahiple feodal senyörün hep el ele yürümüş olmaları gibi, kilise sosyalizmi de feodal sosyalizmle yanyana yürür.

Hıristiyan çileciliğine sosyalist bir görünüş vermekten daha kolay hiçbir şey yoktur. Hıristiyanlığın kendisi de özel mülkiyete, evliliğe, Devlet'e karşı çık-

* Bu durum özellikle, toprak soylularının ve taşra eşrafının topraklarının büyük bölümünü kâhyalar aracılığıyla kendi hesaplarına işlettiği ve ayrıca büyük şeker ve şarap üretim evlerine de sahip oldukları Almanya için söz konusudur. En varlıklı İngiliz soylular henüz bu noktaya ulaşamasalar da, gelirlerin azalmasının doğurduğu zararların, kendilerini oldukça kuşkulu anonim şirket kurucularıyla temsil ettirerek giderilebileceğini bilirler (Engels'in 1888 tarihli İngilizce baskıda yaptığı açıklama).

mamış mıydı? Bunların yerine yardımseverliği, yoksulluğu, bekârlığı ve nefsini köreltmeyi, manastır yaşamını ve Kilise'yi önermemiş miydi? Hıristiyan sosyalizmi, rahibin onunla soyluların öfkesini kutsadığı kutsanmış sudan başka bir şey değildir.

b) Küçük Burjuva Sosyalizmi

Feodal soyluluk burjuvazi tarafından yıkılan, varoluş koşulları çağdaş burjuva toplumunda solup, sona eren tek sınıf değildir. Ortaçağ'ın burjuvaları ve küçük toprak sahibi köylüleri çağdaş burjuvazinin öncüleri olmuşlardır. Sanayi ve ticaretin daha az gelişmiş olduğu ülkelerde, bu sınıf, palazlanmakta olan burjuvazinin yanında halâ varlığını sürdürmeye çalışmaktadır.

Çağdaş uygarlığın geliştiği ülkelerde, proletarya ile burjuvazi arasında salınan ve burjuva toplumunun tamamlayıcı bir bölümü olarak durmadan kendini yenileyen yeni bir küçük burjuva sınıfı oluşmuştur ama bu sınıfı oluşturan bireyler, rekabet nedeniyle sürekli olarak proletaryaya doğru itilirler ve üstelik büyük sanayinin aşama aşama gelişmesiyle, çağdaş toplumun özerk bir bölümü olarak varlıklarının tümüyle ortadan kalkacağı saatin yaklaştığını ve ticarette, el işçiliğine dayalı üretimde ve tarımda onların yerini gözeticilerin ve kâhyaların alacağını görürler.

Köylülerin, nüfusun yarısından çok daha fazlasını oluşturduğu Fransa gibi ülkelerde, burjuvaziye karşı proletaryanın davasını benimseyen kimi yazarların, burjuva düzeni eleştirilerine küçük burjuva ve küçük toprak sahibi köylü ölçütlerini uygulamış ve küçük burjuvazinin görüş açısından işçilerin yanında yer almış olmaları doğaldır. Küçük burjuva sosyalizmi böyle doğmuştur. Bu okulun başı, yalnız Fransa'da değil, İngiltere'de de Sismondi'dir.*

Bu sosyalizm çağdaş üretim düzenine ilişkin çelişkileri büyük bir titizlikle incelemiştir. İktisatçıların ikiyüzlü övgülerini gözler önüne sermiştir. Makineleşmenin ve işbölümünün, sermayenin ve toprak mülkiyetinin belirli sayıdaki kişilerin ellerinde toplanmasının, üretim fazlasının, bunalımların, küçük burjuvaların ve küçük toprak sahibi köylülerin önlenemez çöküşünün, proletaryanın sefaletinin, üretimdeki kargaşanın, zenginliklerin dağılımındaki apaçık eşitsizliğin, çeşitli uluslar arasındaki, karşısındakini yok etmeye yönelik sanayi savaşının, eski geleneklerin, eski aile ilişkileri-

* Jean Charles Léonard (Sismonde de) Sismondi (1773-1842): Küçük burjuva sosyalizmi temsilcisi, İsviçreli tarihçi ve iktisatçı. Kapitalizmin büyük üretiminin ilerici eğilimlerini anlayamayan Sismondi, sanayinin örgütlenmesinde eski korporasyonların izinden gidilmesini, tarımda da, değişen ekonomik koşullara hiç uymasa da, eski ataerkil tarımın örnek alınmasını önererek eski uygulamaları ve gelenekleri gündeme getirir.

nin, eski ulusal özelliklerin çözülüşünün ölümcül etkilerini, karşı çıkılamaz bir biçimde göstermiştir.

Bununla birlikte, bu sosyalizmin olumlu içeriği ya eski üretim ve değişim araçlarını ve onlarla birlikte eski mülkiyet ilişkilerini ve eski toplumu yeniden kurmayı amaçlar ya da çağdaş üretim ve değişim araçlarını, onlar tarafından kaçınılmaz olarak paramparça edilmiş olan eski mülkiyet düzeninin sınırları içine yeniden zorla sokmayı amaçlar. Her iki durumda da, bu sosyalizm hem gerici hem ütopyacıdır

Son sözleri şöyledir: El işçiliğine dayalı üretimde loncalar, kırsal kesimde ataerkil ekonomi.

Daha sonraki gelişmesinde, bu eğilim sarhoşluk ertesi sabahlarının iğrenç çöküntüsüne uğradı.

c) Alman sosyalizmi ya da "gerçek" sosyalizm

Egemen bir burjuvazinin baskısı altında doğan ve bu egemenliğe yazıyla başkaldırışın dile getirilmesi olan Fransız sosyalist ve komünist edebiyatı, Almanya'ya burjuvazinin tam feodal mutlakiyetçilikle mücadeleye başladığı sırada sokuldu.

Alman felsefecileri, sözde felsefecileri ve okumuşları büyük bir açgözlülükle bu edebiyatı benimsediler

ama Fransa'daki yaşama koşullarının, Fransa'dan Almanya'ya getirilen bu yazılarla eşzamanlı olarak Almanya'ya gelmemiş olduğunu unutuverdiler. Almanya'nın yaşama koşulları karşısında, Fransız edebiyatı her türlü güncel uygulama anlamını yitirdi ve yalnızca edebi bir görünüme büründü. Gerçek toplum üzerine, insanın yaptıkları üzerine yararsız bir kurgu gibi görünmek zorunda kaldı. Böylece, 18. yüzyıl Alman felsefecilerinin gözünde, birinci Fransız devriminin istekleri, genel olarak yalnızca "uygulamalı aklın" istekleri olma anlamına geliyordu ve devrimci Fransız burjuvazisinin iradesinin açığa vurulması da, onların gözünde saf iradenin, olması gerektiği gibi iradenin, gerçekten insana özgü iradenin yasalarından başka bir şey değildi.

Alman yazarların tek çalışması, yeni Fransız düşünceleri ile kendilerinin eski felsefi vicdanları arasında uyum sağlamak, daha da doğrusu kendi felsefi görüşlerinden yola çıkarak, Fransız düşüncelerini sahiplenmek olmuştur.

Bu sahiplenme, bir yabancı dil çeviri yoluyla nasıl sahiplenilirse öyle olmuştur.

Keşişlerin, çoktanrılı eski çağların klasik yapıtlarının elyazmalarını, Katolik ermişlerin tatsız tuzsuz öyküleriyle nasıl doldurdukları bilinir. Alman yazarlar da, dindışı Fransız edebiyatı karşısında bunun tersini uyguladılar. Fransızca özgün metnin altına, kendi felsefi budalalıklarını yazdılar. Söz gelimi, malvarlığı iliş-

kileri konusundaki Fransız eleştirisinin altına "insan doğasının bozulması" yazdılar, burjuva devleti konusundaki Fransız eleştirisinin altına "soyut evrensellik egemenliğinin kaldırılması" yazdılar ve böyle sürdürdüler.

Fransız tarih eleştirisinin yerine geçirdikleri bu felsefi saçmalıklara "eylem felsefesi", "gerçek sosyalizm", "Alman sosyalizm bilimi", "sosyalizmin felsefi temeli" gibi adlar taktılar.

Fransız sosyalist ve komünist edebiyatı, böylece kesin olarak iğdiş edilmiş oldu. Bu edebiyat Almanların elinde bir sınıfın bir başka sınıfa karşı savaşını vurguluyor olmaktan çıkınca, Almanlar Fransızların tek yanlılığını aştıklarının, gerçek gereksinmelerin değil gerçeklik gereksinmesinin, proletaryanın çıkarlarının değil, insan doğasının, genel olarak insanın, hiçbir sınıfa ya da hiçbir gerçekliğe ait olmayan insanın, ancak felsefi imgelemenin sisli gökyüzünde var olan insanın çıkarlarını savunduklarının bilincine vardılar.

Beceriksiz okul ödevlerini bunca gösterişli bir biçimde ciddiye alan ve bunca gürültülü bir şarlatanlıkla bunların borazancılığını yapan bu Alman sosyalizmi, ne var ki ukala masumiyetini yavaş yavaş yitirdi.

Alman burjuvazisinin, özellikle de Prusya burjuvazisinin feodallere ve mutlak monarşiye karşı savaşı, tek sözcükle liberal hareket daha ciddileşti.

Böylece "gerçek" sosyalizm onca istediği gibi, siyasal hareketin karşısına sosyalist istekleri koyma, liberalizme, temsili devlete, burjuva rekabetine, burjuva basın özgürlüğüne, burjuva hukukuna, burjuva özgürlüğüne ve eşitliğine karşı geleneksel lanetlemeler yöneltme ve halk kitlelerine bu burjuva hareketinin onlara hiç bir şey kazandırmayacağını, tersine zarar vereceğini anlatma olanağını bulabildi. Alman sosyalizmi bu arada, yavan bir yankısı olduğu Fransız eleştirisinin, çağdaş burjuva toplumunu, gerekli maddi yaşama koşulları ve uygun bir siyasal yapıyla birlikte yani Almanya'da henüz elde edilememiş koşullarla öngördüğünü unutuyordu.

Gerçek sosyalizm, Almanya'nın, rahipleri, öğretmenleri, taşra eşrafını, bürokratları peşlerinde sürükleyen mutlakiyetçi hükümetleri için, burjuvazinin tehdidine karşı özlenen bir korkuluk oldu.

Bu hükümetlerin Alman işçilerinin başkaldırılarına karşılık verdikleri acı kırbaç darbelerine ve tüfek kurşunlarına tatlımsı bir ikiyüzlülük ekledi.

"Gerçek" sosyalizm böylece hükümetlerin elinde Alman burjuvazisine karşı bir silah olurken, ayrıca gerici bir çıkarı da, Alman kalın kafalılığının çıkarını da temsil ediyordu. Almanya'da 16. yüzyıldan miras kalan ve o zamandan bu yana durmadan yeni biçimlerde ortaya çıkan küçük burjuva sınıfı, Almanya için kurulu düzenin gerçek toplumsal temelini oluşturur.

Küçük burjuvazinin korunması, Almanya'da bugünkü düzenin korunması demektir. Büyük burjuvazinin sınai ve siyasal üstünlüğü, bir yandan sermaye birikimi bir yandan da devrimci bir proletaryanın ortaya çıkması nedeniyle, bu küçük burjuvaziyi yok olmakla tehdit eder. Küçük burjuvazi, "gerçek" sosyalizmle bir taşla iki kuş vurabileceğini sandı. Gerçek sosyalizm bir salgın hastalık gibi yayıldı.

Alman sosyalistleri, spekülatif örümcek ağlarından dokunmuş hafif bir kumaştan, tumturaklı sözcüklerinin çiçekleri işlenmiş, ateşli bir duygusallık çiyine batırılmış bol bir giysi dikip, bir deri bir kemik kalmış "sonsuz gerçeklerine" giydirdiler ve bu bol giysi, bu halk karşısında mallarının sürümünü artırmaktan başka bir şeye yaramadı.

Öte yandan Alman sosyalizmi bu küçük burjuvazinin tumturaklı temsilcisi olma yatkınlığını gittikçe daha iyi kavradı.

Alman ulusunun örnek bir ulus olduğunu, Alman kalın kafalısının örnek insan olduğunu ilan etti. Bu örnek insanın her türlü alçaklığına, onu olduğunun tam tersi gösteren gizli bir anlam, yüce ve sosyalist bir anlam yükledi. Daha da ileri giderek, komünizmin "hoyratça yıkıcı" eğilimine karşı çıktı ve bütün sınıf savaşlarına yansız bir biçimde tepeden baktığını ilan etti. Almanya'da şu ara dolaşımda bulunan sosyalist ya da

komünist olma iddiasındaki yayınlar, çok azı dışında, bu kirli ve sinir bozucu yayınlardır.*

2. *TUTUCU SOSYALİZM YA DA BURJUVA SOSYALİZMİ*

Burjuvazinin bir bölümü, burjuva toplumunun varlığını güvence altına almak için, toplumsal aksaklıklara çare bulmak ister.

İktisatçılar, iyilikseverler, insanlıkçılar, çalışan sınıfların durumunu düzeltmek isteyenler, hayır işleri düzenleyenler, hayvanları koruyanlar, içkiyle savaş dernekleri kurucuları ve her renkten sahte reformcu bu takıma girer. Ve bu burjuva sosyalizmi eksiksiz sistemlere de dönüştürülmüştür.

Örnek olarak Proudhon'un *Sefaletin Felsefesi*'ni verelim.

Burjuva sosyalistler çağdaş toplumun yaşam koşullarını, bunların kaçınılmaz olarak doğurduğu kavga-

* 1848'deki devrim fırtınası bu acınası okulu tümüyle temizledi ve yandaşlarını yine sosyalizm yapma zevkinden yoksun bıraktı. Bu okulun başlıca temsilcisi ve klasik örneği Karl Grün'dür (Engels'in 1890 tarihli Almanca baskıda, küçük burjuva yayıncı Karl Grün (1817-1887) için yaptığı açıklama.)

lar ve tehlikeler olmaksızın isterler. Bugünkü toplumu, onu devrimci kılan ve ayrıştıran ögelerden arındırdıktan sonra isterler. Burjuvaziyi proletarya olmaksızın isterler. Burjuvazi kendisinin egemen olduğu dünyayı, doğal olarak dünyaların en iyisi sayar. Burjuva sosyalizmi bu avundurucu düşünceyi az çok eksiksiz bir sisteme dönüştürür. Proletaryadan kendi sistemlerini kurmasını ve Yeni Kudüs'e girmesini istediğinde, aslında ondan bugünkü toplumun içinde kalmasını ama bu topluma ilişkin kin dolu düşüncelerinden vazgeçmesini ister.

Daha az sistemli ama uygulamaya daha elverişli ikinci bir sosyalizm biçimi, şu ya da bu siyasal değişikliğin değil ama yalnızca varoluşun maddi koşullarında ve ekonomik ilişkilerde bir değişikliğin onlar için yararlı olabileceğini öne sürerek, işçi sınıfını her türlü devrimci eylemden soğutmaya çalışmıştır. Ama bu sosyalizm varoluşun maddi koşullarının değiştirilmesiyle, ancak devrim yoluyla gerçekleşebilecek burjuva üretim ilişkilerinin ortadan kaldırılmasını değil ama yalnızca burjuva üretimi temelinde yapılacak ve dolayısıyla Sermaye ile ücretli Emek ilişkilerinde hiç bir şeyi değiştirmeyen, olsa olsa burjuvazinin egemenlik giderlerini azaltarak devlet bütçesini rahatlatacak idari reformları öngörür.

Burjuva sosyalizmi en uygun anlamına, ancak sıradan bir sözbilim (retorik) nesnesi olduğunda erişir.

İşçi sınıfı yararına serbest ticaret! İşçi sınıfı yararı-

na koruyucu gümrük yasaları! İşçi sınıfı yararına hücreli cezaevleri! Burjuva sosyalizminin son sözü, ciddi olarak söylediği tek söz budur.

Gerçekten de burjuva sosyalizmi, burjuvaların işçi sınıfının yararına burjuvalar olduklarını öne sürer.

3. *ELEŞTİREL-ÜTOPYACI SOSYALİZM VE KOMÜNİZM*

Burada bütün çağdaş büyük devrimlerde proletaryanın isteklerini dile getirmiş olan yazılardan söz etmeyeceğiz (Babeuf'ün yazıları vb).

Proletaryanın, genel bir kaynaşma döneminde, feodal toplumun yıkılışı sırasında, kendi sınıf çıkarlarını kabul ettirmek için doğrudan yaptığı ilk girişimler hem poletaryanın kendisinin yeterince gelişmemiş olması hem de özgürleşmesi için gerekli ve ancak burjuva döneminin sağlayacağı maddi koşulların yokluğu nedeniyle, kaçınılmaz olarak başarısızlığa uğradı. Proletaryanın bu ilk eylemlerine eşlik eden yazılar zorunlu olarak gerici bir içeriğe sahiptir. Evrensel bir çilecilik ve ham bir eşitçilik önerirler.

Gerçek anlamıyla sosyalist ve komünist sistemler, Saint-Simon'un, Fourier'nin, Owen'in vb sistemleri, proletarya ile burjuvazi arasındaki mücadelenin yukarıda anlatılan az gelişmiş ilk döneminde ortaya çıktı.

Bu sistemlerin yaratıcıları sınıfların karşıtlığını ve egemen toplumun kendi içindeki çökertici ögelerin etkisini görüyorlardı. Ama tarihte proletaryaya ait hiç bir özerk etkinlik, poletaryaya özgü hiç bir özel siyasal eylem görmüyorlardı.

Sınıflar arasındaki karşıtlığın gelişmesi sanayinin gelişmesiyle at başı gittiği için, proletaryanın özgürleşmesinin maddi koşullarını da sezememişler, bu koşulları yaratmak amacıyla toplumsal bir bilim, toplumsal yasalar araştırmışlardır.

Toplumsal etkinliğin yerine kendi bireysel becerilerini, özgürleşmenin tarihsel koşullarının yerine uyduruk koşullar, proletaryanın aşamalı ve kendiliğinden bir sınıf olarak örgütlenmesinin yerine her parçası kendilerince üretilmiş bir toplum örgütlenmesi geçirirler. Onlar dünyanın geleceğinin tarihini, kendi toplumsal tasarılarının propagandasına ve uygulanmasına indirgerler.

Bu tasarıların hazırlanmasında, yine de her şeyden önce işçi sınıfının çıkarlarını koruduklarının, bu sınıfın en çok acı çeken sınıf olduğunun bilincindedirler. Onlara göre proletarya, ancak en çok acı çeken sınıf görünümü altında vardır.

Sınıf mücadelesinin az gelişmiş durumu ve kendi toplumsal konumları, onları, kendilerini her türlü sı-

nıf çatışmasının üstünde saymaya yöneltir. Maddi yaşama koşullarını toplumun bütün üyeleri için, en ayrıcalıklılar için bile iyileştirmek isterler. Bu nedenle hiç bir ayrım gözetmeden toplumun tümüne, hattâ öncelikle de egemen olan sınıfa seslenip dururlar. Çünkü sistemlerini anlamak, bu sistemin var olabilecek en iyi toplum için söz konusu olabilecek tasarıların en iyisi olduğunun anlaşılması için yeterli olacaktır.

Böylece her türlü siyasal eylemi, özellikle de her türlü devrimci eylemi reddederler; amaçlarına barışçıl yollardan ulaşmak isterler ve örnekler aracılığıyla, doğal olarak başarısızlıkla sonuçlanan küçük deneylerle, yeni toplumsal İncil'e yol açmayı denerler.

Proletaryanın henüz çok az gelişmiş olduğu ve dolayısıyla kendi konumunu gerçeklikten uzak bir biçimde ele aldığı bir dönemde, geleceğin toplumunun bu düşsel değerlendirilmesi, proletaryanın, toplumun tümüyle dönüştürülmesine ilişkin ilk içgüdüsel özlemlerinin karşılığını oluşturur.

Ama sosyalist ve komünist yazılar eleştirel ögeler de içerirler. Var olan toplumun temellerine saldırırlar. Bu nedenle işçilerin aydınlanması için çok değerli malzemeler sağlarlar. Geleceğin toplumuna ilişkin olumlu önerileri, örneğin kentle kırsal kesim arasındaki karşıtlığın yok edilmesi, ailenin, özel kazancın ve ücretli emeğin kaldırılması, toplumsal uyumun ilan edilmesi, Devletin yalnızca bir üretim yöneticisine dö-

nüştürülmesi, bütün bu öneriler, o sıralarda sınıflar arasında yeni gelişmeye başlamış olan ve bu yazılarda henüz belirsiz ve bulanık ilk biçimleriyle ele alınan karşıtlığın ortadan kalkmasını vurgularlar. Bu nedenle de bu öneriler halâ tümüyle ütopyacı bir anlam taşırlar.

Eleştirel-ütopyacı sosyalizmin ve komünizmin önemi tarihsel gelişmeyle ters orantılıdır. Sınıflar arasındaki mücadele geliştikçe ve biçimlendikçe, düş gücü aracılığıyla bu mücadelenin üstüne yükseliş, bu mücadeleye düşsel karşı koyuş, her türlü uygulama değerini, her türlü kuramsal geçerliğini yitirir. Bu nedenle, bu sistemlerin kurucuları, birçok açıdan devrimci olsalar da, çömezlerinin kurdukları topluluklar hep gerici olmuştur. Çünkü bu çömezler proletaryanın tarihsel gelişmesi karşısında ustalarının eski görüşlerini benimsemekte direnirler. Bu nedenle, kendileriyle tutarlı olarak sınıf mücadelesini yeniden köreltmeye ve karşıtları uzlaştırmaya çalışırlar. "Phalanstère"ler oluşturma, "ev kolonileri" meydana getirme, bir "Küçük İkarya"* (*Yeni Kudüs*'ün cep kitabı baskısı) kurma

* Phalanstère, Fourier'nin tasarladığı sosyalist kolonilere verilen addır. Cabat da ütopik ülkesine, daha sonra da Amerika'daki komünist kolonisine İkarya adını vermiştir. (Engels'in 1888 tarihli İngilizce baskıya açıklaması.)

Owen örnek komünist topluluklarına *home colonies* (ev kolonileri) adını veriyordu. Phalanstère'ler, Fourier'nin tasarladığı sosyalist saraylardı. Cabat'nın komünist kurumlarını açıkladığı düşsel ülkeye

gibi toplumsal ütopyalarının deneysel olarak gerçekleşmesini düşlemeyi sürdürürler ve bütün bu boş düşlerin gerçekleşmesi için burjuva kalplerinin ve keselerinin hayırseverliğine başvurmak zorunda kalırlar. Yavaş yavaş, yukarıda anlatılan gerici ya da tutucu sosyalistlerin konumuna düşerler ve artık onlardan yalnızca daha sistemli bilgiçlikleri ve toplumsal bilimlerinin mucizevi yetkinliğine besledikleri bağnaz ve batıl inançlarıyla ayrılırlar.

Böylece işçi sınıfının her türlü siyasal eylemine hararetle karşı çıkarlar, çünkü onlara göre böyle bir eylem ancak yeni İncil'e körü körüne inanma eksikliğinden kaynaklanabilir.

İngiltere'de Owen'cılar Charter'cılara, Fransa'da Fourier'ciler Reformculara* tepki gösterirler.

İkarya adı veriliyordu (Engels'in 1890 tarihli Almanca baskıda yaptığı açıklama.)

* Charter'cılar: İngiltere'de 1838 yılında yayımlanan ve başta seçim sistemi olmak üzere yapısal yenilikler isteğini dile getiren *People's Charter* başlıklı belgeyle başlayan siyasal hareketin yandaşları. Büyük kitlesel eylemlerle başlayan ve 1850'ye dek aralıklarla da olsa varlığını sürdüren hareket, tutarlı bir devrimci yönetim kadrosu ve kesin bir programı olmadığı için başarılı olamamıştır.

Reformcular: Paris'te 1848-1851 yılları arasında yayımlanan ve cumhuriyeti ve toplumsal ve demokratik reformları savunan *La Réforme* gazetesinin yandaşları.

IV

KOMÜNİSTLERİN ÇEŞİTLİ MUHALEFET PARTİLERİ KARŞISINDAKİ KONUMU

İkinci bölümde söylenenlerden, komünistlerin kurulu işçi partileriyle yani İngiltere'deki Charter'cılar ve Kuzey Amerika'daki Reformcularla ilişkilerinin ne olduğu kolayca anlaşılır.

Komünistler işçi sınıfının şimdiki amaçlarına ve çıkarlarına ulaşmak için mücadele ederler ama bugünkü hareket içinde aynı zamanda hareketin geleceğini de savunurlar ve temsil ederler. Fransa'da komünistler, tutucu ve radikal burjuvalara karşı, devrimci gelenekten kaynaklanan cümleleri ve yanılsamaları eleştirme haklarını saklı tutarak, sosyal-demokrat parti* ile işbirliği yaparlar.

* Bu parti o sırada Parlamentoda Ledru-Rollin, yazar olarak Louis Blanc, günlük basında da Le Réforme tarafından temsil ediliyordu. Kendilerinin türettiği sosyal demokrat sözcüğüyle demokratik ya da cumhuriyetçi partinin, sosyalizmden oldukça farklı olan bölümünü vurguluyorlardı (Engels'in 1888 tarihli İngilizce baskıda yaptığı açıklama.)

İsviçre de radikalleri destekler ama bu partinin yarısının sözcüğün Fransızcadaki anlamıyla demokrat sosyalistler, yarısının da radikal burjuvalar gibi çelişkili ögelerden oluştuğunu göz ardı etmezler.

Polonya'da komünistler, ulusal kurtuluşu bir tarım devriminde gören yani 1846'da Krakov ayaklanmasını gerçekleştiren partiyi desteklerler.*

Almanya'da Komünist Parti, burjuvazinin mutlak monarşiye, feodal toprak mülkiyetine ve küçük burjuvaziye devrimci bir anlayışla her karşı çıkışında, onunla birlikte savaşır.

Ama işçilerde, burjuvazi ile proletarya arasında var olan düşmanca karşıtlık konusunda olabildiğince açık bir bilinç oluşturmayı ve geliştirmeyi bir an olsun ihmal etmez ki, zamanı geldiğinde Alman işçileri, burjuva düzeninin egemenliği sırasında yaratacağı siyasal ve toplumsal koşulları burjuvaziye karşı hemen silah olarak kullanabilsinler, Almanya'daki gerici sınıfların yıkılmasının hemen ardından burjuvazinin kendisine karşı mücadele başlayabilsin.

* 1846 yılının Şubat ayında, Polonya'nın ulusal kurtuluşu için bir ayaklanma girişimi yapıldı. Bu ayaklanmanın öncülüğünü Polonyalı demokrat devrimciler yaptılar.

Komünistlerin dikkati özellikle Almanya'ya yönelmektedir, çünkü Almanya bir burjuva devriminin eşiğinde bulunmaktadır, çünkü bu devrimi Avrupa uygarlığının en gelişmiş koşullarında ve 17. yüzyıl İngiltere'si ile 18. yüzyıl Fransa'sına oranla çok daha gelişmiş bir proletarya ile gerçekleştirecektir ve böylece Alman burjuva devrimi bir proletarya devriminin doğrudan başlangıcı olabilecektir.

Kısacası, komünistler her yerde kurulu toplumsal ve siyasal düzene karşı her devrimci hareketi desteklerler.

Bütün bu hareketlerde, hareketin temel sorunu olarak, gelişmesinin hangi evresine ulaşmış olursa olsun, mülkiyet sorununu öne çıkarırlar.

Nihayet komünistler her yerde, bütün ülkelerin demokratik partilerinin birliği ve uzlaşması için çalışırlar.

Komünistler görüşlerini ve amaçlarını gizlemeye gerek görmezler. Amaçlarının ancak geçmiş bütün toplumsal düzenlerin zor kullanılarak devrilmesiyle gerçekleşebileceğini açıkça belirtirler. Egemen sınıflar bir komünist devrim düşüncesiyle titresinler. Proleterlerin zincirlerinden başka yitirecekleri bir şeyleri yok. Kazanacakları bir dünya var.

BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ, BİRLEŞİN!

OĞLAK KLASİKLERİ

"Burjuvazi, o zamana dek saygın bilinen ve kutsal bir saygı ile değerlendirilen bütün etkinlikleri saygınlıklarından yoksun kılmıştır. Doktoru, hukukçuyu, rahibi, şairi, bilim adamını kendine bağlı bir ücretli yapmıştır. Burjuvazi aile ilişkilerini örten duygusallık perdesini yırtarak, bu ilişkileri yalnızca bir para ilişkisine indirgemiştir. (...) Burjuvazinin tümü, hep bir ağızdan, ama siz komünistler, kadınlar üzerinde ortaklık getirmek istiyorsunuz, diye haykırıyor yüzümüze karşı. Burjuva için karısı, sıradan bir üretim aracından başka bir şey değildir. Üretim araçlarının ortaklaşa kullanılması gerektiğinin söylendiğini duyunca, doğal olarak ortaklaşa kullanmanın kadınları da etkileyeceğini aklına getirmemezlik edemiyor. Söz konusu olanın, kadının günümüzdeki gibi sıradan bir üretim aracı olma konumuna son vermek olduğunu, aklının ucundan bile geçirmiyor. Kaldı ki, komünistlerin güya kadınlar üzerinde güya resmen uygulayacakları ortaklığın, bizim burjuvalarımızda uyandırdığı aşırı ahlaki korku kadar gülünç bir şey olamaz. Komünistlerin kadınlar üzerinde ortaklık başlatmalarının gereği yoktur; bu ortaklık oldum olası var olmuştur. Açık fuhuş bir yana, proleterlerin karılarının ve kızlarının da ellerinin altında olmasıyla yetinmeyen burjuvalarımız, karşılıklı olarak birbirlerini boynuzlamaktan da büyük bir keyif alırlar. (...) Komünistler görüşlerini ve amaçlarını gizlemeye gerek görmezler. Amaçlarının ancak geçmiş bütün toplumsal düzenlerin zor kullanılarak devrilmesiyle gerçekleşebileceğini açıkça belirtirler. Egemen sınıflar bir komünist devrim düşüncesiyle titresinler. Proleterlerin zincirlerinden başka yitirecekleri bir şeyleri yok. Kazanacakları bir dünya var."

BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ, BİRLEŞİN!

ISBN 975-329-493-X
9 799753 294934

